

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
Мінекономіки

вул. М. Грушевського, 12/2, м. Київ, 01008, тел. (044) 200-47-53, факс (044) 253-63-71,
e-mail: meconomy@me.gov.ua, сайт: www.me.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 37508596

від _____ 20__ р. № _____

На № _____ від _____ 20__ р.

Органи державної влади,
органи місцевого самоврядування,
установи, організації, підприємства
та інші суб'єкти сфери публічних
закупівель

*Щодо випадків внесення змін до
істотних умов договору про закупівлю*

Міністерство економіки України як Уповноважений орган, який здійснює регулювання та реалізує державну політику у сфері закупівель, керуючись пунктом 4 частини 1 статті 9 Закону України “Про публічні закупівлі”, інформує.

Закон України “Про публічні закупівлі” (далі – Закон) установлює правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад.

З 19.10.2022 на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, замовники, що зобов'язані здійснювати публічні закупівлі товарів, робіт і послуг відповідно до Закону, проводять закупівлі відповідно до Особливостей, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 № 1178 (із змінами), яка прийнята Урядом на виконання вимог Закону.

Відповідно до Закону Мінекономіки є Уповноваженим органом в сфері публічних закупівель, який узагальнює практику здійснення закупівель, розробляє рекомендації щодо особливостей здійснення закупівель, здійснює дії, передбачені законодавством, для виконання покладених на нього функцій.

З метою узагальнення практики щодо випадків внесення змін до істотних умов договору про закупівлю, а також надання рекомендацій з урахуванням виявлених проблемних питань, Мінекономіки підготовлено Огляд закупівельної практики щодо випадків внесення змін до істотних умов договору про закупівлю (далі – Огляд).

ДОКУМЕНТ СЕД Мінекономіки АСКОД

Підписувач **Телюпа Андрій Володимирович**

Сертифікат 6FA97849F1B2570D04000000ED4A01006F430400

Дійсний з 09.08.2024 14:06:00 по 09.08.2026 14:06:00

Мінекономіки

3322-07/49693-03 від 21.07.2025

Пропонуємо ознайомитись з Оглядом, що додається, та рекомендуємо замовникам враховувати наведену інформацію під час проведення процедур закупівель.

Додаток: Огляд на 57 стор. в 1 прим.

Заступник Міністра
економіки України

Андрій ТЕЛЮПА

ВОЗНЮК Діана (096-745-09-10)

**МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
(Мінекономіки)**

**ОГЛЯД ЗАКУПІВЕЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО
ВИПАДКІВ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ІСТОТНИХ УМОВ ДОГОВОРУ
ПРО ЗАКУПІВЛЮ**

Підготовлено департаментом сфери публічних закупівель та конкурентної
політики

2025 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ I. Практика застосування законодавства у сфері публічних закупівель щодо внесення змін до істотних умов договору про закупівлю замовниками в розумінні Закону України “Про публічні закупівлі”.....	9
Розділ II. Практика застосування законодавства у сфері публічних закупівель в частині внесення змін до істотних умов договору про закупівлю органами контролю та судом.....	29
практика застосування законодавства у сфері публічних закупівель Антимонопольним комітетом України як органом оскарження.....	30
практика застосування законодавства у сфері публічних закупівель Державною аудиторською службою України.....	36
практика застосування законодавства у сфері публічних закупівель судом.....	40

Вступ

Закон України “Про публічні закупівлі” (далі – Закон) визначає правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об’єднаних територіальних громад.

Метою Закону є забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції.

При цьому на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування під час здійснення публічних закупівель замовники керуються особливостями здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 № 1178 (далі – постанова № 1178, Особливості).

Згідно з пунктом 28 Особливостей тендерна документація формується замовником відповідно до вимог статті 22 Закону з урахуванням Особливостей та повинна містити, зокрема проект договору про закупівлю з обов’язковим зазначенням порядку змін його умов.

Відповідно до пункту 17 Особливостей договір про закупівлю за результатами проведеної закупівлі згідно з пунктами 10 і 13 Особливостей укладається відповідно до Цивільного і Господарського кодексів України з урахуванням положень статті 41 Закону, крім частин другої - п’ятої, сьомої - дев’ятої статті 41 Закону, та Особливостей.

Згідно з пунктом 18 Особливостей умови договору про закупівлю не повинні відрізнятися від змісту тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі, у тому числі за результатами електронного аукціону, крім випадків:

визначення грошового еквівалента зобов’язання в іноземній валюті;

перерахунку ціни в бік зменшення ціни тендерної пропозиції переможця без зменшення обсягів закупівлі;

перерахунку ціни та обсягів товарів в бік зменшення за умови необхідності приведення обсягів товарів до кратності упаковки.

Крім того, відповідно до пункту 19 Особливостей істотні умови договору про закупівлю, укладеного відповідно до пунктів 10 і 13 (крім підпунктів 13 та 15 пункту 13) Особливостей, не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов’язань сторонами в повному обсязі, крім випадків:

1) зменшення обсягів закупівлі, зокрема з урахуванням фактичного обсягу витратків замовника;

2) погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не

повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення;

3) покращення якості предмета закупівлі за умови, що таке покращення не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю;

4) продовження строку дії договору про закупівлю та/або строку виконання зобов'язань щодо передачі товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю;

5) погодження зміни ціни в договорі про закупівлю в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товарів, робіт і послуг);

6) зміни ціни в договорі про закупівлю у зв'язку з зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування - пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування, а також у зв'язку із зміною системи оподаткування пропорційно до зміни податкового навантаження внаслідок зміни системи оподаткування;

7) зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, ARGUS, регульованих цін (тарифів), нормативів, середньозважених цін на електроенергію на ринку "на добу наперед", що застосовуються в договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни;

8) зміни умов у зв'язку із застосуванням положень частини шостої статті 41 Закону;

9) зменшення обсягів закупівлі та/або ціни згідно з договорами про закупівлю робіт з будівництва об'єктів нерухомого майна відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2023 р. № 382 "Про реалізацію експериментального проекту щодо відновлення населених пунктів, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації" (Офіційний вісник України, 2023 р., № 46, ст. 2466), якщо розроблення проектної документації покладено на підрядника, після проведення експертизи та затвердження проектної документації в установленому законодавством порядку.

У разі внесення змін до істотних умов договору про закупівлю у випадках, передбачених пунктом 19 Особливостей, замовник обов'язково оприлюднює повідомлення про внесення змін до договору про закупівлю та зміни до договору про закупівлю відповідно до вимог Закону з урахуванням Особливостей.

У свою чергу, відповідно до частини першої статті 626 Цивільного кодексу України (далі - ЦКУ) договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Згідно зі статтею 638 ЦКУ договір є укладеним, якщо сторони досягли згоди з усіх істотних умов договору. Істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди. Договір укладається шляхом пропозиції однієї сторони укласти договір (оферти) і прийняття пропозиції (акцепту) другою стороною.

Відповідно до статті 639 ЦКУ договір може бути укладений у будь-якій формі, якщо вимоги щодо форми договору не встановлені законом. Якщо сторони домовилися укласти договір у певній формі, він вважається укладеним з моменту надання йому цієї форми, навіть якщо законом ця форма для даного виду договорів не вимагалася. Якщо сторони домовилися укласти договір за допомогою інформаційно-комунікаційних систем, він вважається укладеним у письмовій формі.

Статтею 651 ЦКУ передбачено, що зміна або розірвання договору допускається лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або законом. Договір може бути змінено або розірвано за рішенням суду на вимогу однієї із сторін у разі істотного порушення договору другою стороною та в інших випадках, встановлених договором або законом. Істотним є таке порушення стороною договору, коли внаслідок завданої цим шкоди друга сторона значною мірою позбавляється того, на що вона розраховувала при укладенні договору. У разі односторонньої відмови від договору у повному обсязі або частково, якщо право на таку відмову встановлено договором або законом, договір є відповідно розірваним або зміненим.

Статтею 654 ЦКУ визначено, що зміна або розірвання договору вчиняється в такій самій формі, що й договір, що змінюється або розривається, якщо інше не встановлено договором або законом чи не впливає із звичаїв ділового обороту.

Відповідно до статті 179 Господарського кодексу України (далі - ГКУ) майново-господарські зобов'язання, які виникають між суб'єктами господарювання або між суб'єктами господарювання і негосподарюючими суб'єктами - юридичними особами на підставі господарських договорів, є господарсько-договірними зобов'язаннями. При укладенні господарських договорів сторони можуть визначати зміст договору на основі:

вільного волевиявлення, коли сторони мають право погоджувати на свій розсуд будь-які умови договору, що не суперечать законодавству;

примірного договору, рекомендованого органом управління суб'єктам господарювання для використання при укладенні ними договорів, коли сторони мають право за взаємною згодою змінювати окремі умови, передбачені примірним договором, або доповнювати його зміст;

типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, чи у випадках, передбачених законом, іншим державним органом або органом державної влади, коли сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови;

договору приєднання, запропонованого однією стороною для інших можливих суб'єктів, коли ці суб'єкти у разі вступу в договір не мають права наполягати на зміні його змісту.

Статтею 180 ГКУ передбачено, що зміст господарського договору становлять умови договору, визначені угодою його сторін, спрямованою на встановлення, зміну або припинення господарських зобов'язань, як погоджені сторонами, так і ті, що приймаються ними як обов'язкові умови договору відповідно до законодавства. Господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами у передбачених законом порядку та формі досягнуто згоди щодо усіх його істотних умов. Істотними є умови, визнані такими за законом чи необхідні для договорів даного виду, а також умови, щодо яких на вимогу однієї із сторін повинна бути досягнута згода. При

укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити предмет, ціну та строк дії договору.

Умови про предмет у господарському договорі повинні визначати найменування (номенклатуру, асортимент) та кількість продукції (робіт, послуг), а також вимоги до їх якості. Вимоги щодо якості предмета договору визначаються відповідно до обов'язкових для сторін нормативних документів, зазначених у статті 15 ГКУ, а у разі їх відсутності - в договірному порядку, з додержанням умов, що забезпечують захист інтересів кінцевих споживачів товарів і послуг.

Ціна у господарському договорі визначається в порядку, встановленому ГКУ, іншими законами, актами Кабінету Міністрів України. За згодою сторін у господарському договорі може бути передбачено доплати до встановленої ціни за продукцію (роботи, послуги) вищої якості або виконання робіт у скорочені строки порівняно з нормативними.

У разі визнання погодженої сторонами в договорі ціни такою, що порушує вимоги антимонопольно-конкурентного законодавства, антимонопольний орган має право вимагати від сторін зміни умови договору щодо ціни.

Строком дії господарського договору є час, впродовж якого існують господарські зобов'язання сторін, що виникли на основі цього договору. На зобов'язання, що виникли у сторін до укладення ними господарського договору, не поширюються умови укладеного договору, якщо договором не передбачено інше. Закінчення строку дії господарського договору не звільняє сторони від відповідальності за його порушення, що мало місце під час дії договору.

Відповідно до статті 188 ГКУ зміна та розірвання господарських договорів в односторонньому порядку не допускаються, якщо інше не передбачено законом або договором. Сторона договору, яка вважає за необхідне змінити або розірвати договір, повинна надіслати пропозиції про це другій стороні за договором. Сторона договору, яка одержала пропозицію про зміну чи розірвання договору, у двадцятиденний строк після одержання пропозиції повідомляє другу сторону про результати її розгляду. У разі якщо сторони не досягли згоди щодо зміни (розірвання) договору або у разі неодержання відповіді у встановлений строк з урахуванням часу поштового обігу, заінтересована сторона має право передати спір на вирішення суду. Якщо судовим рішенням договір змінено або розірвано, договір вважається зміненим або розірваним з дня набрання чинності даним рішенням, якщо іншого строку набрання чинності не встановлено за рішенням суду.

Поряд з цим, Мінекономіки на численні звернення суб'єктів сфери публічних закупівель у зв'язку із набранням чинності Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель" від 19.09.2019 № 114-IX та введенням його в дію з 19.04.2020 листом від 24.11.2020 № 3304-04/69987-06 було підготовлено відповіді на найбільш актуальні питання, пов'язані з договорами про закупівлю, зокрема, щодо зміни договору про закупівлю, а також щодо випадків зміни істотних умов договору про закупівлю. Ознайомитись із текстом листа Мінекономіки можна за посиланням: <https://surl.li/nheobp>.

Зауважимо, що згаданий лист Мінекономіки стосується випадків зміни істотних умов договору про закупівлю відповідно до частини п'ятої статті 41 Закону. Водночас позиція Мінекономіки щодо застосування випадків зміни істотних умов договору про

закупівлю відповідно до пункту 19 Особливостей викладена у відповідях на окремі запити суб'єктів сфери публічних закупівель. До прикладу, відповідь на запит № 323/2024 за посиланням <https://surl.li/xhmufe>, відповідь на запит № 249/2024 за посиланням <https://surl.li/cc/ysraki>.

Разом з тим звертається увага, що згідно з частиною третьою статті 17 Закону України “Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб” від 09.01.2025 № 4196-IX (далі - закон № 4196-IX) ГКУ визнається таким, що втратив чинність з дня введення в дію закону № 4196-IX. Відповідно до частини першої статті 17 Закону № 4196-IX вказаний закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та вводиться в дію через шість місяців з дня набрання ним чинності, крім встановлених законом № 4196-IX випадків, тобто з 28.08.2025.

Крім того, наразі робота Мінекономіки направлена на гармонізацію українського законодавства у сфері публічних закупівель, зокрема, до положень Директиви 2014/24/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26.02.2014 про публічні закупівлі та про скасування Директиви 2004/18/ЄС (далі – Директива 2014/24/ЄС) та Директиви 2014/25/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26.02.2014 про здійснення суб'єктами закупівель у водній, енергетичній, транспортній галузях та в галузі поштових послуг і про скасування Директиви 2004/17/ЄС.

Статтею 72 Директиви 2014/24/ЄС визначено випадки внесення змін до договорів про закупівлю та рамкових угод у період їх дії без проведення нової процедури закупівлі. Варто зазначити, що підхід щодо внесення змін до договорів про закупівлю у період їх дії, визначений Директивою 2014/24/ЄС, значно відрізняється від підходу щодо внесення змін до істотних умов договору про закупівлю, визначеного Законом та Особливостями.

Так, 17.09.2024 Верховна Рада України підтримала у першому читанні проєкт Закону України “Про публічні закупівлі” (реєстраційний номер 11520 від 23.08.2024), внесений Кабінетом Міністрів України, який розроблений з метою забезпечення проведення ефективних публічних закупівель в прозорий та конкурентний спосіб, а також на виконання міжнародно-правових зобов'язань України в сфері публічних закупівель. Наразі Верховною Радою України опрацьовується законопроект № 11520 до другого читання, у тому числі для його узгодження з положеннями законодавства Європейського Союзу в сфері публічних закупівель з урахуванням коментарів, наданих Європейською Комісією, зокрема щодо зміни та розірвання договору про закупівлю.

Отже, наразі пунктом 19 Особливостей встановлено виключний перелік випадків, у разі настання яких сторони договору про закупівлю мають право змінювати саме істотні умови договору про закупівлю з наступним оприлюдненням повідомлення про таку зміну відповідно до вимог Закону з урахуванням Особливостей.

Разом з тим, договір про закупівлю повинен містити порядок внесення змін до його умов.

Однак, у зв'язку з різними підходами до застосування випадків зміни істотних умов договору про закупівлю, неоднорідну практику трактування норм щодо випадків внесення змін до істотних умов договору про закупівлю органами контролю

та судом, замовники припускаються помилок під час формування умов тендерної документації та проєкту договору про закупівлю, як її частини.

З огляду на викладене, Мінекономіки підготувало Огляд закупівельної практики щодо випадків внесення змін до істотних умов договору про закупівлю (далі – Огляд) з метою висвітлення наявної практики їх застосування, а також для надання практичних прикладів та рекомендацій з урахуванням виявлених проблемних питань.

Розділ І. Практика застосування законодавства у сфері публічних закупівель щодо внесення змін до істотних умов договору про закупівлю замовниками в розумінні Закону

Під час підготовки Огляду в електронній системі закупівель проаналізовано договори про закупівлю в частині випадків та порядку внесення змін до істотних умов договору з урахуванням частини п'ятої статті 41 Закону та пункту 19 Особливостей.

Для прикладу пропонуємо ознайомитись із закупівлями, що містять практику застосування замовниками законодавства у сфері публічних закупівель щодо внесення змін до істотних умов договору про закупівлю.

Зазначаємо також, що ці приклади закупівель наведені безоціночно та безпосередньо з метою розгляду, у який спосіб національні замовники використовували можливості, передбачені Законом з урахуванням Особливостей, та продемонструвати наявну практику.

1.1. Договір про закупівлю магістралей, трубопроводів, труб, обсадних труб, тьюбінгів та супутніх виробів у закупівлі за номером **UA-2021-02-09-003381-с** містить умови щодо порядку внесення змін до договору. Так, пунктом 3.3. розділу 3 визначено, що умови договору не можуть змінюватися після його підписання до належного виконання зобов'язань сторонами у повному обсязі, крім випадків:

зменшення обсягів закупівлі, зокрема, з урахуванням фактичного обсягу видатків замовника;

збільшення ціни за одиницю товару до 10 відсотків пропорційно збільшенню ціни такого товару на ринку у разі коливання ціни такого товару на ринку за умови, що така зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю, - не частіше ніж один раз на 90 днів з моменту підписання договору про закупівлю;

покращення якості предмета закупівлі, за умови що таке покращення не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю;

продовження строку дії договору про закупівлю та строку виконання зобов'язань щодо передачі товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю;

погодження зміни ціни в договорі про закупівлю в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товарів, робіт і послуг), у тому числі у разі коливання ціни товару на ринку;

зміни ціни в договорі про закупівлю у зв'язку зі зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування - пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування;

зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, ARGUS регульованих цін (тарифів) і нормативів, що застосовуються в договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни.

Крім того, умовами договору передбачений порядок розрахунку ціни договору у разі:

зміни індексу споживчих цін:

$$\text{Ціна ІСЦ} = \text{Ціна поч.} \times \text{ІСЦ} \%, \text{ де}$$

Ціна ІСЦ – ціна товару на момент розрахунку, грн.;

Ціна поч. – ціна товару, визначена договором, грн.;

ІСЦ % - показник індексу споживчих цін за відповідний період, %.

зміни курсу іноземної валюти:

$$\text{Ціна 2} = (\text{Курс 2} / \text{Курс 1}) \times \text{Ціну 1, де}$$

Ціна 2 – змінена ціна товару, що підлягає сплаті;

Ціна 1 – ціна товару, визначена сторонами в договорі;

Курс 2 – курс іноземної валюти щодо гривні на дату оплати вартості Товару (чи іншу погоджену сторонами дату);

Курс 1 – курс іноземної валюти щодо гривні на дату укладення договору.

При здійсненні перерахунку ціни договору сторони застосовують курс іноземної валюти, установлений Національним банком України на день внесення змін до договору.

Сторони фіксують курс НБУ іноземної валюти (долар США (USD)) на дату укладення договору на рівні: _____ грн./долар США (USD)).

1.2. Розділом 13 договору про закупівлю електричної енергії у закупівлі за номером **UA-2025-02-05-007519-а** передбачено порядок зміни умов договору, а саме:

зміни до договору про закупівлю можуть вноситись у випадках, зазначених у договорі та оформляються у письмовій формі шляхом укладення додаткової угоди;

пропозицію щодо внесення змін до договору може зробити кожна із сторін договору;

пропозиція щодо внесення змін до договору має містити обґрунтування необхідності внесення таких змін до договору і виражати намір особи, яка її зробила, вважати себе зобов'язаною у разі її прийняття. Обмін інформацією щодо внесення змін до договору здійснюється у письмовій формі шляхом взаємного листування;

зміна договору допускається лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або законом. Водночас договір може бути змінено або розірвано за рішенням суду на вимогу однієї із сторін у разі істотного порушення договору другою стороною та в інших випадках, встановлених договором або законом;

додаткові угоди та додатки до договору є його невід'ємною частиною і мають юридичну силу у разі, якщо вони викладені у письмовій формі, підписані сторонами;

сторона несе повну відповідальність за правильність вказаних нею у договорі реквізитів та зобов'язується своєчасно у письмовій формі повідомляти іншу сторону про їх зміну, а у разі неповідомлення несе ризик настання пов'язаних із ним несприятливих наслідків;

у випадках, не передбачених дійсним договором, сторони керуються чинним законодавством України;

якщо сторони не досягли згоди щодо зміни умов договору або у разі неодержання відповіді у встановлений строк, кожна із сторін має право звернутися до суду для вирішення цього питання;

під час зміни умов договору про закупівлю може застосовуватися стаття 631 ЦКУ;

усі повідомлення за договором вважаються зробленими належним чином, а документи отримані, якщо вони здійснені / направлені одним із зазначених нижче способів, зокрема:

- 1) у письмовій формі та надіслані листом, вручені кур'єром або особисто за зазначеними в цьому договорі адресами. Датою отримання таких повідомлень (документів) буде вважатися дата їх особистого вручення або третій календарний день з дати його отримання поштовим відділенням зв'язку, на території обслуговування якого розташований споживач або об'єкт споживача;
- 2) направлені на адресу електронної пошти, яка зазначена в договорі. Електронні документи оформлюються відповідно до вимог Закону України "Про електронні документи та електронний документообіг", Закону України "Про електронні довірчі послуги" з обов'язковим використанням електронного підпису. Датою отримання таких повідомлень (документів) буде вважатися дата їх направлення іншій стороні, за умови, що такі повідомлення направлені до 17 год 00 хв. Повідомлення, направлені після зазначеного часу, вважаються такими, що отримані на наступний день після дати відправлення.

Крім того, відповідно до пункту 14.4. розділу 14 договору істотними умовами договору про закупівлю є предмет (найменування, кількість, якість), ціна (порядок визначення ціни) та строк дії договору. Інші умови договору про закупівлю не є істотними та можуть змінюватись та/або доповнюватись відповідно до норм ГКУ, ЦКУ, за згодою сторін у випадках, передбачених умовами договору та чинним законодавством України, шляхом укладання додаткової угоди до договору.

Істотні умови цього договору не можуть змінюватись після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків:

зменшення обсягів закупівлі, зокрема з урахуванням фактичного обсягу видатків замовника. *Сторони можуть внести зміни до договору у разі зменшення обсягів закупівлі, зокрема з урахуванням фактичного обсягу видатків споживача, а також у випадку зменшення обсягу споживчої потреби товару. В такому випадку ціна договору зменшується залежно від зміни таких обсягів;*

погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення;

покращення якості предмета закупівлі за умови, що таке покращення не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю. *В такому випадку, до моменту підписання відповідної додаткової угоди, постачальник*

зобов'язується надати документальне підтвердження покращення якості предмета закупівлі;

продовження строку дії договору про закупівлю та/або строку виконання зобов'язань щодо передачі товару, у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю. Форма документального підтвердження об'єктивних обставин визначатиметься замовником у момент виникнення об'єктивних обставин (з огляду на їхні особливості) з дотриманням чинного законодавства;

погодження зміни ціни в договорі про закупівлю в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товарів, робіт і послуг). Сторони можуть внести зміни до договору в разі узгодженої зміни ціни в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товарів;

зміни ціни в договорі про закупівлю у зв'язку з зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування - пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування, а також у зв'язку із зміною системи оподаткування пропорційно до зміни податкового навантаження внаслідок зміни системи оподаткування. Сторони можуть внести зміни до договору в разі зміни згідно із законодавством ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування – пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування, а також у зв'язку зі зміною системи оподаткування пропорційно до зміни податкового навантаження внаслідок зміни системи оподаткування. Зміна ціни у зв'язку зі зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування — пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування, а також у зв'язку зі зміною системи оподаткування пропорційно до зміни податкового навантаження внаслідок зміни системи оподаткування може відбуватися як в бік збільшення, так і в бік зменшення, сума договору може змінюватися залежно від таких змін без зміни обсягу закупівлі. Підтвердженням можливості внесення таких змін будуть чинні (введені в дію) нормативно-правові акти Держави;

зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, ARGUS, регульованих цін (тарифів), нормативів, середньозважених цін на електроенергію на ринку “на добу наперед”, що застосовуються в договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни. Сторони можуть внести відповідні зміни в разі зміни регульованих цін (тарифів) на передачу та/або розподіл електричної енергії та/або середньозважених цін на електричну енергію на ринку “на добу наперед” згідно з додатком 4 до договору;

зміни умов у зв'язку із застосуванням положень частини шостої статті 41 Закону, а саме дія договору про закупівлю може бути продовжена на строк, достатній для проведення процедури закупівлі на початку наступного року в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в початковому договорі про закупівлю, укладеному в попередньому році, якщо видатки на досягнення цієї цілі затверджено в установленому порядку. Ці зміни можуть бути внесені до закінчення терміну дії договору про закупівлю. 20 % будуть відраховуватись від початкової суми укладеного

договору про закупівлю на момент укладення договору про закупівлю згідно з ціною переможця процедури закупівлі.

Істотні умови договору змінюються у порядку та на умовах, встановлених договором, якщо інше не буде встановлено чинним законодавством.

1.3. Договором про закупівлю, предметом якого є нафта і дистиляти, у закупівлі за номером **UA-2023-08-08-012175-а** встановлено, що ціна за одиницю товару та ціна договору, протягом строку дії договору, може бути змінена за взаємною згодою сторін у порядку та випадках, передбачених Особливостями, а саме у разі:

зміни ціни у зв'язку з зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування - пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування, а також у зв'язку із зміною системи оподаткування пропорційно до зміни податкового навантаження внаслідок зміни системи оподаткування;

зміни ціни за одиницю товару у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення. *Колівання ціни товару на регіональному ринку в сторону збільшення має підтверджуватись довідкою ДП "Держзовнішінформ" або Торгово-промислової палати та обраховується по відношенню до середнього значення відповідних регіональних цін;*

погодження сторонами зміни ціни одиниці товару в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товару).

Крім того, зазначено, що договір може бути змінено сторонами у випадках, передбачених договором та законодавством України, при цьому такі зміни повинні бути оформлені шляхом укладання додаткової угоди до договору або письмовим повідомленням відповідної сторони, якщо направлення такого повідомлення безпосередньо передбачено умовами договору.

Також, варто звернути увагу, що у закупівлі за номером UA-2023-08-08-012175-а сторонами укладено додаткову угоду до договору про закупівлю на підставі статті 651 ЦКУ, підпункту першого пункту 19 Особливостей, а також у врахуванням положень договору, зокрема щодо порядку зміни його умов. Предметом зазначеної додаткової угоди є внесення змін до умов договору щодо загальної ціни (вартості) та обсягів договору з врахуванням фактично придбаного товару.

1.4. Положеннями договору про закупівлю електричної енергії у закупівлі за номером **UA-2025-01-24-012210-а** встановлено, що істотні умови договору не можуть змінюватись сторонами, крім випадків, визначених пунктом 19 Особливостей та з врахуванням вимог договору, зокрема:

зменшення обсягів закупівлі, зокрема з врахуванням фактичного обсягу видатків споживача. *Сторони погодили, що обсяги закупівлі товару можуть бути зменшені споживачем, зокрема залежно від потреби споживача або з врахуванням фактичного обсягу видатків споживача відповідно до показників постійного*

(тимчасового) кошторису. Про зміну обсягу закупівлі товару із зазначенням суми до якої зменшується обсяг закупівлі споживач повідомляє постачальника шляхом надсилання на його адресу або вручення уповноваженому представнику постачальника відповідного письмового повідомлення не пізніше ніж за 21 (двадцять один) день до дня застосування таких змін, та додає до повідомлення проєкт додаткової угоди в двох примірниках. Після отримання повідомлення від споживача, постачальник зобов'язаний не пізніше 5 (п'яти) робочих днів підписати таку додаткову угоду або надати обґрунтовані заперечення проти її підписання. У випадку не підписання проєкту додаткової угоди постачальником, така додаткова угода вважається узгодженою та чинною, а спір може бути переданий на розгляд суду;

погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення. *Колівання ціни товару на ринку має підтверджуватись довідкою / висновком ДП “Держзовнішінформ” або Торгово-промислової палати;*

покращення якості предмета закупівлі за умови, що таке покращення не призведе до збільшення ціни договору;

продовження строку дії договору та/або строку виконання зобов'язань щодо передачі товару у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат споживача, за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми цього договору;

погодження зміни ціни в договорі в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товару);

зміни ціни в договорі у зв'язку зі зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування – пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування, а також у зв'язку зі зміною системи оподаткування пропорційно до зміни податкового навантаження внаслідок зміни системи оподаткування;

зміни ціни за одиницю товару та/або ціни договору у випадку зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, ARGUS, регульованих цін (тарифів), нормативів, середньозважених цін на електроенергію на ринку “на добу наперед” (РДН), що застосовуються в цьому договорі здійснюються відповідно до порядку, встановленому умовами договору. *З огляду на погодження сторонами порядку визначення та розрахунку ціни за одиницю товару, спожитого в розрахунковому періоді, після завершення кожного розрахункового періоду, сторони розуміють та погоджуються, що грошове визначення ціни за одиницю товару змінюється (як в сторону збільшення, так і зменшення) у кожному розрахунковому періоді залежно від зміни середньозваженої*

ціни на ринку “на добу наперед” (РДН) та/або тарифу на передачу електричної енергії, затвердженого рішенням Регулятора (НКРЕКП) у відповідному розрахунковому періоді відповідно до підпункту 7 пункту 19 Особливостей.

Визначена та змінена (в порівнянні з попереднім розрахунковим періодом), в порядку передбаченому умовами договору, ціна за одиницю товару відображається в акті, який складається після завершення кожного розрахункового періоду, і не потребує укладення додаткових угод про зміну ціни за одиницю товару.

На виконання підпункту 7 пункту 19 Особливостей, сторони домовились, що зміна ціни РДН визначається за інформацією з сайту Оператора ринку <https://www.oree.com.ua/>.

Наявність факту зміни ціни за одиницю товару у зв'язку із зміною регульованих цін (тарифів) і нормативів підтверджується положеннями нормативно-правових актів Регулятора (НКРЕКП).

Середньозважена ціна на електроенергію на ринку “на добу наперед” за результатами розрахункового періоду (календарний місяць, в якому відбулося постачання товару) та ціна (тариф) на послуг з передачі Оператора системи передачі (регульована ціна) згідно з постановами Регулятора (НКРЕКП) зазначаються в акті та не потребують обов'язкового укладення додаткових угод.

Загальна ціна договору може бути змінена за взаємною згодою сторін шляхом підписання додаткової угоди у випадку та порядку, що визначені умовами договору та законом;

зміни умов у зв'язку із застосуванням положень частини шостої статті 41 Закону, відповідно до якої дія договору може бути продовжена на строк, достатній для проведення процедури закупівлі на початку наступного року в обсязі, що не перевищує 20 (двадцяти) відсотків суми, визначеної в початковому договорі, укладеному в попередньому році, якщо видатки на досягнення цієї цілі затверджено в установленому порядку.

Крім того, зміни та доповнення до договору оформляються шляхом підписання додаткової угоди до договору, якщо інший порядок не передбачено договором.

Підписанням договору сторони підтверджують, що ними погоджено істотну умову договору - порядок визначення (формування) вартості ціни за одиницю товару за формулою, наведеною в додатку № 2 до договору та погоджуються з таким порядком визначення (формування) і розрахунку ціни за одиницю товару.

Сторони усвідомлюють, що показники складових формули, наведеної в додатку № 2 до договору, які формують грошове визначення ціни за одиницю товару, визначаються після завершення розрахункового періоду (місяця споживання) та не потребують попереднього попередження та інформування споживача про їх зміну. Інформування з інших питань, у випадку їх необхідності, здійснюється шляхом направлення повідомлення постачальником на електронну адресу споживача, зазначену в цьому договорі, або шляхом інформування з використанням поштового зв'язку.

Також, звертаємо увагу на договір про закупівлю електричної енергії у процедурі закупівлі за номером **UA-2022-12-23-013897-а**, пунктом 13.2 якого визначено, що усі зміни до договору (за винятком пунктів 5.5, 5.9, 5.11, 13.3 договору) вносяться в період його дії письмово та у відповідності до вимог чинного законодавства в сфері публічних закупівель, а саме укладається додатковий договір у

письмовій формі (у вигляді паперового документу з власноручними підписами або електронного документу з кваліфікованими електронними підписами уповноважених осіб сторін), що стає невід'ємною частиною цього договору і набирає чинності лише після його підписання уповноваженими особами сторін.

Разом з тим, відповідно до пункту 5.12 договору про закупівлю ціна електричної енергії, визначена в пункті 5.5 договору (для першого місяця з дати укладення договору) та розрахунках уточненої ціни, оформлених відповідно до пунктів 5.9, 5.10, 5.11 договору (застосовується з наступного місяця за місяцем укладення договору та протягом всього строку дії договору), застосовується сторонами при складанні актів приймання-передачі електричної енергії за відповідний місяць постачання та при здійсненні розрахунків за договором.

1.5. Договір про закупівлю послуг з проведення внутрішньо свердловинних робіт у закупівлі за номером **UA-2025-01-20-017251-а** містить розділ щодо внесення змін до договору та його розірвання.

Умовами вказаного розділу встановлено, що сторони вносять до договору зміни та (або) доповнення з дотриманням умов договору, вимог чинного законодавства України. Істотні умови договору про закупівлю, не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків визначених в пункті 19 Особливостей.

Істотними умовами договору є ціна, предмет та строки його дії, а також умови, визнані такими за законом чи необхідні для договорів даного виду. Інші умови договору про закупівлю істотними не визнаються та можуть змінюватися відповідно до норм та в порядку визначеному ГКУ та ЦКУ.

Крім того, передбачений порядок внесення змін до договору, а саме:

сторона-ініціатор внесення змін до договору надсилає в порядку, передбаченому актами чинного законодавства України та договором іншій стороні зміни (проект додаткової угоди, лист і т.п.) до договору;

сторона, яка одержала зміни до договору, має право протягом 20 (двадцяти) календарних днів у разі згоди оформити такі зміни, або направити іншій стороні протокол розбіжностей разом з підписаною додатковою угодою;

у разі якщо сторони не досягли згоди з умовами змін до договору, або неотримання відповіді на запропоновані зміни в установлений строк, така додаткова угода до договору вважається неукладеною.

Замовник має право розірвати договір в односторонньому порядку, надіславши виконавцю повідомлення про розірвання і пояснивши його причини, якщо виконавець порушив умови договору.

Замовник та виконавець можуть в односторонньому порядку розірвати договір, надіславши відповідне повідомлення іншій стороні, якщо замовника чи виконавця визнано банкрутом в установленому законом порядку.

Сторони домовились, що надсилання повідомлення про розірвання договору в односторонньому порядку здійснюється в письмовій формі. Виконавець, на адресу якого відправлено повідомлення про розірвання договору, вважається повідомленим про розірвання договору, а договір вважається розірваним після спливу 10 денного строку з дати направлення письмового повідомлення замовником. Ризики

неотримання листа, направлено на адресу виконавця, зазначену в договорі, несе виконавець.

У випадку зміни юридичної адреси, місцезнаходження, поштових та банківських реквізитів, номерів телефонів, установчих документів, зміну форми власності, а також всі інші зміни, які здатні вплинути на виконання зобов'язань за договором, сторони зобов'язані протягом трьох робочих днів письмово повідомляти одна одну про здійснення даної зміни.

Повідомлення (лист) про будь-яку з зазначених змін, підписаний особою, уповноваженою на підписання договорів, стає невід'ємною частиною договору з дати направлення такого повідомлення (листа), після чого розрахунки / переписка проводяться на підставі даних такого повідомлення (листа).

Разом з тим, умовами договору передбачено, що обсяги закупівлі послуг можуть бути зменшені замовником в односторонньому порядку і договір може бути розірваний у будь-який час в порядку, визначеному в пунктом 3.2.1 договору, зокрема, достроково розірвати цей договір у випадках, передбачених договором, актами законодавства, у тому числі у разі невиконання зобов'язань виконавцем, повідомивши про це його за 30 (тридцять) днів до дати розірвання договору.

Крім того, замовник має право зменшувати обсяг надання послуг та загальну вартість цього договору залежно від реального фінансування видатків. У такому разі сторони вносять відповідні зміни до договору.

1.6. Відповідно до пункту 2.8. договору про закупівлю робіт з капітального ремонту і реставрації у закупівлі за номером **UA-2024-01-30-001549-а** сторони мають право переглянути строки виконання робіт із обов'язковим внесенням відповідних змін у договір, шляхом укладання додаткових угод, у разі:

прийняття органами законодавчої, виконавчої та/або місцевої влади законодавчих та інших нормативних актів, що унеможливають подальше виконання робіт або зобов'язують сторони вчинити певні дії, які потребують певного часу, що впливатиме на строки виконання сторонами своїх зобов'язань за договором;

виникнення обставин непереборної сили, визначених та доведених відповідно до розділу 17 договору;

внесення суттєвих змін до проектної документації, якщо це безпосередньо тягне за собою збільшення обсягів виконання робіт;

призупинення робіт за офіційним повідомленням замовника;

у разі відсутності або несвоєчасності бюджетного фінансування замовника на виконання умов договору.

Рішення про перегляд строків оформлюється додатковою угодою про внесення змін до договору з одночасним внесенням змін у календарний графік виконання робіт. Якщо водночас діє кілька різних обставин, кожна з яких може бути підставою для зміни строку виконання робіт, рішення щодо зміни цих строків ухвалюється з урахуванням дії усіх наявних обставин.

У разі виникнення необхідності внесення зміни до раніше узгоджених сторонами строків виконання робіт, сторона, що ініціює таку зміну, повідомляє про це іншу сторону, разом з обґрунтуванням нових строків виконання робіт. При досягненні сторонами згоди щодо такої зміни, сторонами укладається додаткова угода до договору, разом зі змінами до календарного графіку виконання робіт.

Пропозиції однієї із сторін про зміну строків виконання робіт по даному договору повинні розглядатися другою стороною впродовж 5 (п'яти) робочих днів з дня одержання пропозиції.

Крім того, згідно з пунктом 3.1. договору договірна ціна за договором визначається сторонами як тверда та може коригуватися за взаємною згодою сторін в процесі виконання робіт у порядку та у терміни, передбачені законодавством України, а пунктом 3.5. договору встановлено, що генпідрядник здійснює виконання робіт в межах визначеної договірної ціни (пункт 3.1. договору). При цьому, якщо в процесі виконання робіт виникнуть об'єктивні, непередбачувані та невідомі на момент підписання договору обставини, що впливають на фактичну вартість всього обсягу робіт в бік збільшення суми, вказаної в пункті 3.1. договору, генпідрядник невідкладно інформує про це замовника. У випадку невиконання генпідрядником вказаної вимоги (щодо інформування замовника), роботи, що були виконані за вартістю, яка перевищує розрахунки договірної ціни згідно з пунктом 3.1 договору, не підлягають оплаті.

Разом з тим, вказаний договір містить окремий розділ щодо внесення змін у договір. Так, відповідно до пунктів 18.1. – 18.3.5. договору зміна договору здійснюється шляхом зміни або доповнення його умов за ініціативою будь-якої сторони на підставі додаткової угоди, яка є невід'ємною частиною договору. Зміни і доповнення до договору здійснюється з урахуванням норм Закону та Особливостей, шляхом укладання додаткових угод, які є її невід'ємною частиною і мають силу, якщо вони підписані уповноваженими на те особами сторін договору. Істотні умови договору не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами у повному обсязі, крім випадків передбачених в установленому законодавством порядку та договором:

- зменшення обсягів закупівлі, зокрема з урахуванням фактичного обсягу видатків замовника;

- покращення якості предмета закупівлі за умови, що таке покращення не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі;

- продовження строку дії договору та/або строку виконання зобов'язань щодо виконання робіт, у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі;

- погодження зміни ціни в договорі в бік зменшення (без зміни обсягу та якості робіт);

- зміни ціни в договорі у зв'язку з зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування - пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування, а також у зв'язку із зміною системи оподаткування пропорційно до зміни податкового навантаження внаслідок зміни системи оподаткування.

1.7. Договір про закупівлю нафти і дистилатів, а саме дизельного палива у закупівлі за номером **UA-2025-03-12-013947-a** не містить окремого розділу щодо порядку внесення змін до договору про закупівлю. Разом з тим, згідно з пунктом 2.4. договору якість товару, що поставляється за договором, може покращуватись за

умови, що таке покращення не призведе до збільшення ціни, визначеної у договорі. *Покращення якості товару повинно бути документально підтверджене згідно з чинним законодавством України, з обов'язковим наданням постачальником, завірених належним чином, копій паспорту якості, декларації про відповідність тощо, які підтверджують постачання товару кращої якості.*

Також, пунктом 3.2. договору передбачено, що ціна за одиницю товару та ціна договору протягом строку його дії може бути змінена за взаємною згодою сторін, якщо інше не визначено договором, у порядку та випадках, передбачених діючим законодавством України, у тому числі в сфері публічних закупівель, а саме у разі:

зміни ціни у зв'язку зі зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування - пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування, а також у зв'язку з зміною системи оподаткування пропорційно до зміни податкового навантаження внаслідок зміни системи оподаткування;

погодження зміни ціни за одиницю товару у разі коливання ціни такого товару *на регіональному ринку (регіон поставки за договором)*, що відбулося з моменту укладення договору або останнього внесення змін до договору в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару *на регіональному ринку* (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі на момент його укладення. *Колівання ціни товару на регіональному ринку в сторону збільшення має підтверджуватись довідкою ДП "Держзовнішінформ" або Торгово-промислової палати (далі - ТПП) чи уповноваженої нею регіональної ТПП та обраховується по відношенню до середнього значення відповідних регіональних цін;*

погодження зміни ціни в договорі в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товару).

Відповідно до пункту 6.7. договору дія договору та/або виконання зобов'язань щодо поставки товару може продовжуватися у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат покупця, за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі.

Крім того, згідно з пунктом 8.7. договору його може бути змінено сторонами у випадках, передбачених договором та законодавством України, при цьому такі зміни повинні бути оформлені шляхом укладання додаткової угоди до договору або письмовим повідомленням відповідної сторони, якщо направлення такого повідомлення безпосередньо передбачено умовами договору.

1.8. Договір про закупівлю нафти і дистилатів у закупівлі за номером UA-2024-11-29-007888-а містить окремий розділ щодо порядку внесення змін до договору про закупівлю. Так, відповідно до розділу 11 договору порядок зміни умов договору (крім випадків, які вказані в пункті 11.3. договору) здійснюється відповідно до статті 188 ГКУ. Зміни до договору вважаються дійсними, якщо вони укладені у письмовій формі, підписані уповноваженими на те представниками сторін та оформлені у вигляді додаткових угод до договору. Якщо будь-яка зі сторін не згодна на внесення змін у договір, у п'ятиденний строк з моменту отримання пропозиції щодо зміни умов

вирішується питання про дію договору на попередніх умовах або про припинення його дії.

Істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків:

зменшення обсягів закупівлі, зокрема, з урахуванням фактичного обсягу видатків покупця. *Сторони можуть внести зміни до договору у разі зменшення обсягів закупівлі, зокрема з урахуванням фактичного обсягу видатків покупця, а також у випадку зменшення обсягу споживчої потреби товару. У такому випадку ціна договору про закупівлю зменшується в залежності від зміни таких обсягів та укладається додаткова угода до договору;*

погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. *Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення. У разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару, постачальник письмово звертається до покупця щодо зміни ціни за одиницю товару. Наявність факту коливання ціни такого товару на ринку підтверджується довідкою/ами або листом/ами (завіреними копіями цих довідки/ок або листа/ів) відповідних органів, установ, організацій, які уповноважені надавати відповідну інформацію щодо коливання ціни такого товару на ринку. До розрахунку ціни за одиницю товару приймається середньоринкова ціна по Україні щодо розміру ціни на товар на момент укладання договору (з урахуванням внесених раніше змін до договору про закупівлю) та на момент звернення до вказаних органів, установ, організацій, що підтверджує коливання (зміни) цін на ринку товару, що є предметом закупівлі за договором;*

покращення якості предмета закупівлі за умови, що таке покращення не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі. *У разі внесення таких змін, постачальник повинен надати ґрунтовні письмові пояснення щодо покращення якості товару, що планується до заміни. Така зміна не повинна призвести до зміни предмета закупівлі, до збільшення суми, визначеної в договорі та повинна відповідати документації в частині встановлення вимог та функціональних характеристик до предмета закупівлі;*

продовження строку дії договору та/або строку виконання зобов'язань щодо передачі товару у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат покупця, за умови що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі. *Відповідні зміни до договору вносяться шляхом підписання додаткової угоди до нього у разі наявності обставин / документів, які підтверджують неможливість дотримання встановленого строку дії договору та строку виконання зобов'язань. Документальне підтвердження*

об'єктивних обставин визначатиметься покупцем у момент виникнення об'єктивних обставин (виходячи з їх особливостей) з дотриманням чинного законодавства;

погодження зміни ціни в договорі в бік зменшення (без зміни кількості та якості товару). Сторони можуть внести зміни до договору у разі узгодженої зміни ціни в бік зменшення (без зміни обсягу та якості товару). Предмет закупівлі, обсяг та якість товару не змінюються. Сума договору про закупівлю зменшується пропорційно узгодженому зменшенню ціни, у тому числі у разі зменшення ціни за товар. Підставою для зміни ціни в договорі про закупівлю в бік зменшення може бути належним чином укладена відповідна додаткова угода до договору;

зміни ціни в договорі у зв'язку зі зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування – пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування, а також у зв'язку з зміною системи оподаткування пропорційно до зміни податкового навантаження внаслідок зміни системи оподаткування. Для підтвердження наявності підстав для зміни ціни товару, сторони у додатковій угоді до договору зазначають посилання на законодавчий акт, який змінює ставки податків і зборів. Зміна ціни товару здійснюється пропорційно до змін таких ставок та може відбуватися як в бік збільшення, так і в бік зменшення, сума договору може змінюватися залежно від таких змін без зміни обсягу закупівлі. Підтвердженням можливості внесення таких змін будуть чинні (введені в дію) нормативно-правові акти України;

зміни, передбачені пунктом 10.4. договору, а саме, що дія договору про закупівлю може продовжуватися на строк, достатній для проведення закупівлі на початку наступного року, в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в початковому договорі про закупівлю, укладеному в попередньому році, якщо видатки на досягнення цієї цілі затверджено в установленому порядку.

Також, звертаємо увагу на наступні закупівлі, що містять приклади застосування пункту 7 частини п'ятої статті 41 Закону / підпункту 7 пункту 19 Особливостей з встановленням у договорі порядку зміни ціни.

1.9. Договором про закупівлю дизельного палива у закупівлі за номером **UA-2021-10-08-003475-с** передбачено, що ціна товару, зазначена у специфікації(ях), та сума договору переглядається (перераховується) у випадку зміни курсу іноземних валют, показників Platts, які застосовуються в договорі, у встановленому порядку:

Ціна товару, зазначена у специфікації(ях), визначається при кожному наданні рознарядки за наступною формулою:

$$Ц = (Platts \times K_{\text{долар}} + A \times K_{\text{євро}}) / (Г_{\text{к}} + M) \times K_{\text{пдв}}, \text{ де}$$

Ц — ціна за одиницю (грн., з ПДВ);

Platts — середнє арифметичне мінімальних значень базисних котирувань округлене до сотих часток по 10 відомих котирувальних днях, що передують даті надання рознарядки, яке зазначається в публікації “Platt's European MarketScan” за позицією “ULSD 10ppm” під заголовком “Mediterranean cargoes FOB Med (Italy)” або за позицією “ULSD 10ppm” під заголовком “Cargoes CIF NWE/Basis ARA” або середнє арифметичне значення з мінімальних значень за позиціями “ULSD 10ppm” під заголовком “Cargoes CIF NWE/Basis ARA” та “ULSD 10ppm” під заголовком “Northwest Europe barges FOB Rotterdam” (за тонну, долар США). Застосовується

базис Platts відповідно до розрахунків, наданих постачальником у тендерній пропозиції;

Кдолар — офіційний курс української гривні до долару США, що встановлений Національним банком України (НБУ), який діє в день надання рознарядки (за даними сайту bank.gov.ua);

А — розмір акцизного збору, визначений згідно з чинним законодавством України станом на дату надання рознарядки; становить 139,5 Євро за 1000 літрів;

Кєвро — офіційний курс української гривні до євро, що встановлений НБУ який діє в день надання рознарядки (за даними сайту bank.gov.ua);

Гк — середнє значення густини (г/м³) дизельного палива при 15 градусах С згідно з ДСТУ 7688:2015, а саме 0,8325;

Кпдв — коефіцієнт, який враховує чинну, згідно з українським законодавством для конкретного учасника ставку податку на додану вартість (ПДВ); для платників визначається на рівні 1,2 та для неплатників — 1,0;

М — маржа учасника, що є незмінною величиною після проведення аукціону, та визначена у тендерній пропозиції постачальника.

Якщо після перерахунку за вищевказаною формулою ціна товару зміниться від попередньої ціни (або ціни товару на день укладання договору, якщо перерахунок здійснюється вперше) більше ніж на 1 (один) %, сторони зобов'язані протягом 3 (трьох) робочих днів укласти додаткову угоду про зміну ціни, розрахованої за цією формулою.

У випадку непідписання однією із сторін додаткової угоди про зміну ціни протягом трьох робочих днів з дня отримання від іншої сторони її проекту, така додаткова угода вважається підписаною сторонами та набирає законної сили на умовах, що визначені цією додатковою угодою, а саме з дати направлення замовником цієї додаткової угоди та рознарядки.

Додаткова угода про зміну ціни вважається отриманою:

замовником — при направленні її постачальником на одну з адрес електронної пошти, зазначених замовником в умовах договору.

постачальником — при направленні її замовником на одну з адрес електронної пошти, зазначених постачальником в умовах договору.

Крім того, варто зазначити, що умовами договору передбачено, що усі доповнення та зміни до договору дійсні лише в тому випадку, якщо вони зроблені в письмовій формі і підписані обома сторонами. *Сторони погодились, що ця умова не застосовується у випадку, якщо зміни до договору вносяться сторонами на умовах, передбачених пунктом 2.6. договору, а саме щодо перегляду (перерахунку) у випадку зміни курсу іноземних валют, показників Platts, які застосовуються в договорі, у встановленому порядку.*

Істотні умови договору не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, передбачених частиною 5 статті 41 Закону.

1.10. Договором про закупівлю, предметом якого є медичні вироби у закупівлі за номером **UA-2023-10-09-013294-а** встановлено, що всі зміни та доповнення до договору укладаються у письмовій формі і після їх підписання сторонами стають невід'ємними частинами договору.

Істотні умови договору не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, передбачених пунктом 19 Особливостей.

Разом з тим, пунктом 10.2 розділу 10 договору передбачено, що дія договору може бути подовжена за взаємною згодою сторін, шляхом підписання додаткової угоди до цього договору з урахуванням пункту 15.5. розділу 15, яким встановлено, що додаткові угоди та додатки до договору є його невід'ємною частиною і мають юридичну силу у разі, якщо вони викладені у письмовій формі, підписані уповноваженими представниками та скріплені печатками (за наявності) сторін.

Відповідно до пункту 3.1.1 загальна ціна продукції та/або ціна за одиницю продукції за договором може переглядатись сторонами шляхом укладання додаткової угоди до договору у випадках та у порядку, що передбачені законодавством та договором. Серед іншого, сторони зобов'язуються переглядати загальну ціну продукції та/або ціну за одиницю продукції за договором, у тому числі – шляхом зменшення обсягів закупівлі продукції, виходячи з реального фінансування видатків, зменшення відповідних бюджетних призначень та потреб замовника у разі зменшення з боку Міністерства охорони здоров'я України зведених показників 100 % потреби у продукції, а також виходячи з необхідності приведення обсягів продукції до кратності упаковки шляхом укладання додаткової угоди до договору.

Загальна ціна продукції, виражена у гривні не може бути збільшена, крім випадків, передбачених законодавством у сфері публічних закупівель.

Крім того, варто зазначити, що умовами договору передбачено, що у випадках, коли постачальник є резидентом України, ціна одиниці продукції в частині імпоротної складової може одноразово переглядатися (при цьому збільшення ціни одиниці продукції можливе виключно до 10 (десяти) відсотків) на підставі звернення зацікавленої сторони у випадку зміни офіційного курсу гривні до умовної одиниці більше ніж на 10 (десять) відсотків від офіційного курсу, встановленого Національним банком України на дату укладення договору.

Імпоротною складовою ціни одиниці продукції вважається вартість використаних у виробництві продукції сировини, матеріалів, запасних частин, тари тощо, оплата яких була здійснена в умовних одиницях.

До звернення щодо перегляду ціни за одиницю продукції в частині імпоротної складової постачальник (резидент України) зобов'язаний надати документи, що свідчать про походження й вартість комплектуючих продукції, зокрема, але не виключно:

довідку про структуру ціни (відповідальність за достовірність інформації, викладеної в довідці про структуру ціни, несе виключно постачальник);

засвідчену в установленому порядку копію зовнішньоекономічного договору (контракту), однією із сторін якого постачальник, укладеного на виконання цього договору, відповідно до якого здійснюється поставка продукції, який містить опис продукції (номенклатуру), дані про її кількість з вказанням одиниці виміру, ціну за одиницю продукції;

засвідчену в установленому порядку копію митної декларації та/або засвідчену в установленому порядку копію інвойсу (проформи), який містить опис продукції (номенклатуру), дані про її кількість з вказанням одиниці виміру, ціну за одиницю продукції, загальну суму, назву виробника, зазначення країни виробництва

(пакування, фасування, фрахтування, відправлення), реквізити зовнішньоекономічного договору (контракту).

У випадку послаблення курсу гривні до курсу умовних одиниць, встановленого Національним банком України на дату укладення договору, перегляд ціни за одиницю продукції в частині імпоротної складової, здійснюється у вигляді розрахунку ціни за одиницю продукції та встановлюється як:

$$P_{\text{нова}} = P_{\text{нац.}} + P_{\text{імп.}} * (\text{курс } 2 / \text{курс } 1), \text{ де:}$$

$P_{\text{нова}}$ – змінена ціна за одиницю продукції, гривень без ПДВ за офіційним курсом Національного банку України на дату укладення цього договору;

$P_{\text{нац.}}$ – національна складова в ціні продукції, що не коригується на зміну курсу умовних одиниць;

$P_{\text{імп.}}$ – імпортна складова в ціні продукції, що коригується на зміну курсу умовних одиниць;

курс 2 – курс умовних одиниць щодо гривні за офіційним курсом Національного банку України на дату звернення зацікавленої сторони щодо перегляду ціни за одиницю продукції в частині імпоротної складової;

курс 1 – курс умовних одиниць щодо гривні за офіційним курсом Національного банку України на дату укладення договору.

У випадках, коли постачальник є нерезидентом України, ціна одиниці продукції, яка визначена у специфікації, може переглядатися пропорційно до зміни курсу (при цьому збільшення ціни одиниці продукції можливе виключно до 10 (десяти) відсотків) у випадку зміни курсу гривні до долару США (USD код валюти 840) / Євро (EUR, код валюти 978) (далі – умовна одиниця) більше ніж на 10 (десять) відсотків від курсу продажу умовних одиниць на міжбанківському валютному ринку України станом на банківський день, що передує даті укладення договору:

при здійсненні замовником попередньої оплати у розмірі, що дорівнює загальній ціні договору, зазначеній у специфікації (додаток № 1 договору);

за курсом продажу умовних одиниць на міжбанківському валютному ринку України на дату такої купівлі.

Сторони мають право протягом 30 (тридцяти) календарних днів з дати здійснення замовником попередньої оплати, що дорівнює загальній ціні договору, зазначеній у специфікації (додаток № 1 до договору), одноразово ініціювати укладання додаткової угоди до договору, що може передбачати зміну ціни за одиницю продукції, у тому числі із відповідним зменшенням кількості продукції, що постачається.

Еквівалент загальної ціни договору в умовних одиницях згідно з курсом продажу умовних одиниць на міжбанківському валютному ринку України станом на банківський день, що передує даті укладення договору, вказується у специфікації (додаток № 1).

1.11. У закупівлі за номером **UA-2025-02-03-015067-а** сторонами укладено договір щодо закупівлі метанолу. Умовами договору передбачено, що зміна ціни товару та загальної вартості договору, здійснюється шляхом підписання сторонами додаткової угоди до даного договору та на підставі формули перерахунку ціни за одиницю товару. Перерахунку не підлягає ціна на вже відвантажений та/або оплачений товар.

Загальна фактична ціна (вартість) договору складається з суми усіх вартостей фактично прийнятого покупцем товару та не може перевищувати загальну вартість (ціну) договору вказану в пункті 3.4. договору.

У випадку, якщо на дату складання вантажної митної декларації (ВМД) курс гривні України до Євро, оголошений Національним банком України змінився по відношенню до індикативного курсу (в будь-який бік) більше ніж на 3 %, ціна за одиницю товару на партію товару, що постачається за даною ВМД, розраховується за наступною формулою:

$$P = P_{\text{інд}} * (K1/K), \text{ де:}$$

P – нова ціна за одиницю товару;

$P_{\text{інд}}$ – ціна за одиницю товару згідно пункту 3.2 договору. У випадку, якщо ціна за одиницю товару була перерахована згідно умов пункту 3.3. договору, використовується ціна з урахуванням здійсненого перерахунку;

$K1$ – курс гривні України до Євро, оголошений Національним банком України на дату складання вантажної митної декларації;

K – індикативний курс гривні України до Євро, який зазначено в пункті 3.2 договору. *

* Пункт 3.5. включається в договір, якщо він укладений з резидентом України.

У випадку, на дату складання вантажної митної декларації курс гривні України до Євро, оголошений Національним банком України, не змінився або змінився менше ніж на 3% по відношенню до індикативного курсу, сторони не здійснюють перерахунок ціни за одиницю товару згідно з пунктом 3.5. договору. *

* Пункт 3.6. включається в договір, якщо він укладений з резидентом України.

Крім того, сторони дійшли згоди, що у випадку перерахунку ціни за одиницю товару згідно з пунктом 3.5. договору, розрахунок нової ціни за одиницю товару надається постачальником до підписання сторонами акту приймання-передачі товару та видаткової накладної та нова ціна за одиницю товару зазначається в акті приймання-передачі товару та видатковій накладній, що підписуються сторонами. Сторони фіксують відповідне коригування ціни за одиницю товару та вартості товару за відповідну партію згідно з пунктом 3.5. цього договору шляхом укладення додаткової угоди до договору *

**даний пункт включається в договір, якщо він укладений з резидентом України*

1.12. Договір про закупівлю послуг з ремонту і технічного обслуговування техніки у закупівлі за номером **UA-2023-10-26-014517-а** містить окремий розділ щодо порядку унесення змін до договору, зокрема, розділом 12 договору визначено, що усі зміни до договору, окрім передбачених пунктом 12.2 договору (щодо зміни реквізитів сторін, їх установчих документів, а також зміни власника, організаційно-правової форми, адрес, офіційних електронних адрес та телефонних номерів), вносяться в період його дії письмово та у відповідності до вимог законодавства України про публічні закупівлі, а саме укладається додатковий договір у письмовій формі (у вигляді паперового документу з власноручними підписами або електронного документу з кваліфікованими електронними підписами уповноважених осіб сторін), що стає невід'ємною частиною цього договору і набирає чинності лише після його підписання уповноваженими особами сторін. Крім того, вказаний договір містить наступні положення щодо зміни його умов:

відповідно до пункту 1.3. договору обсяги закупівлі послуг можуть бути зменшені залежно від реальних потреб та/або фінансування видатків;

згідно з пунктами 3.3. - 3.4.3. загальна вартість договору може бути змінена у випадках, передбачених чинним законодавством України у сфері публічних закупівель. Сторонами узгоджено можливість перегляду ціни за одиницю послуг у разі зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін шляхом укладення додаткового договору до цього договору та у такому порядку:

- виконавець не раніше 01 січня 2025 року та не пізніше 15 січня 2025 року звертається до замовника офіційним листом з пропозицією про унесення змін до договору з детальним розрахунком кожного виду послуг у відношенні до показника індексу споживчих цін за попередній календарний рік;

- вартість вузлів, запасних частин, комплектуючих, матеріалів зазначеному перегляду не підлягає;

- зміна ціни за одиницю послуг відбувається з 01 числа місяця наступного за місяцем укладення додаткового договору (виняток: якщо додатковий договір укладено 01 числа місяця, зміни набувають чинності з дати його укладення) за формулою:

$$Цісц = Цд * ІСЦ\%, де$$

Цісд - ціна за одиницю послуг з урахуванням індексу споживчих цін;

Цд – ціна за одиницю послуг, визначена у договорі;

ІСЦ% - показник індексу споживчих цін за попередній календарний рік, що оприлюднений на сайті Державної служби статистики України (www.ukrstat.gov.ua);

- відповідно до пункту 13.4. договору істотні умови договору не повинні змінюватися після підписання договору до повного виконання зобов'язань сторонами, крім випадків, передбачених чинним законодавством України у сфері публічних закупівель.

Варто зазначити, що у вказаній процедурі закупівлі додатковою угодою до договору сторони, керуючись пунктами 3.4 та 12.1 договору, у зв'язку зі зміною встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, на підставі звернень виконавця, внесли зміни до договору, а саме змінили ціну за одиницю послуг з урахуванням індексу споживчих цін та, відповідно, загальну вартість договору.

Крім того, звертаємо увагу, що Мінекономіки, як Уповноваженим органом, в межах реалізації функції щодо розроблення спільно з іншими органами методологій щодо особливостей здійснення закупівель у різних сферах та їх оприлюднення на інформаційному ресурсі Уповноваженого органу розроблено та затверджено:

“Методичні рекомендації щодо особливостей здійснення публічних закупівель у сфері електроенергетики на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування” наказом Мінекономіки від 07.05.2024 № 11712, що оприлюдненні за посиланням <https://surl.li/ajpzpx>;

“Методичні рекомендації щодо особливостей здійснення закупівель у сфері організації харчування в закладах загальної середньої освіти” наказом Мінекономіки від 02.03.2025 № 1507, що оприлюдненні за посиланням <https://surli.cc/oqrven>.

У додатках до вказаних методичних рекомендацій містяться примірні тендерні документації з проєктами відповідних договорів про закупівлю, у яких викладені приклади відображення у проєкті договору про закупівлю інформації щодо порядку внесення змін до договору про закупівлю, а також щодо застосування випадків зміни істотних умов договору про закупівлю відповідно до пункту 19 Особливостей.

Зокрема, проєктом договору про постачання електричної енергії споживачу (додаток 7 до примірної тендерної документації, що є додатком 2 до Методичних рекомендацій щодо особливостей здійснення публічних закупівель у сфері електроенергетики на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування) передбачено порядок розрахунку (зміни) ціни за одиницю товару за розрахунковий період, що є прикладом застосування підпункту 7 пункту 19 Особливостей як випадку зміни істотної умови договору про закупівлю.

Проєкт договору на закупівлю послуг відповідно до ДК 021:2015: 55520000-1 – Кейтерингові послуги (додаток 3 до примірної тендерної документації для закупівлі кейтерингових послуг закладам загальної середньої освіти, що є додатком 1 до Методичних рекомендацій щодо особливостей здійснення закупівель у сфері організації харчування в закладах загальної середньої освіти) містить окремий розділ щодо внесення змін до договору про закупівлю, яким передбачено:

перелік погоджених сторонами істотних умов, крім умов, які є істотними відповідно до закону або є необхідними для договорів такого виду;

порядок внесення змін та доповнень до договору про закупівлю;

випадки внесення змін до істотних умов договору про закупівлю з відповідними роз'ясненнями щодо можливості їх застосування у конкретних випадках.

Аналогічні положення містяться в проєкті договору на закупівлю послуг відповідно до ДК 021:2015: 55510000-8 – Послуги їдалень (додаток 3 до примірної тендерної документації для закупівлі послуг їдалень закладам загальної середньої освіти, що є додатком 2 до Методичних рекомендацій щодо особливостей здійснення закупівель у сфері організації харчування в закладах загальної середньої освіти).

Також, Методичні рекомендації щодо особливостей здійснення публічних закупівель робіт з будівництва на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, затверджені наказом Мінекономіки від 22.11.2024 № 26335, що оприлюднені за посиланням <https://surl.li/vujmyh>, містять рекомендації щодо особливостей формування проєкту договору про закупівлю. Зокрема у проєкті договору про закупівлю рекомендується зазначити чіткий порядок унесення змін до умов договору про закупівлю, оскільки істотні умови договору не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, установлених Особливостями, перелік яких є виключним.

Враховуючи викладене, істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, передбачених законодавством у сфері публічних закупівель.

У зв'язку з цим, замовникам рекомендується передбачати у проєкті договору чіткий перелік підстав для внесення змін до істотних умов договору про закупівлю, а також встановлювати порядок внесення таких змін.

Умови договору повинні бути викладені однозначно, чітко та зрозуміло для всіх сторін правовідносин з метою уникнення неоднозначного тлумачення положень договору та забезпечення своєчасного і повного виконання зобов'язань за договором.

Разом з тим, усі зміни до договору про закупівлю мають бути належним чином обгрунтовані та документально підтверджені.

Розділ II. Практика застосування законодавства у сфері публічних закупівель в частині внесення змін до істотних умов договору про закупівлю органами контролю та судом

Відповідно до частини четвертої статті 7 Закону контроль у сфері публічних закупівель у межах своїх повноважень, визначених Конституцією та законами України, здійснюють, зокрема, Антимонопольний комітет України та центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю.

Згідно з частиною 1 статтею 18 Закону Антимонопольний комітет України як орган оскарження з метою неупередженого та ефективного захисту прав і законних інтересів осіб, пов'язаних з участю у процедурах закупівлі, утворює Комісію (комісії) з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель та здійснює інші повноваження, визначені Законом та Законом України “Про Антимонопольний комітет України”. Рішення Комісії з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель ухвалюються від імені Антимонопольного комітету України.

Повноваження, порядок утворення та функціонування Комісії з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель встановлюються відповідно до Закону та Закону України “Про Антимонопольний комітет України”.

Крім того, відповідно до частини 23, 24 статті 18 Закону рішення органу оскарження може бути оскаржене суб'єктом оскарження, замовником до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, протягом 30 днів з дня його оприлюднення в електронній системі закупівель. Право на оскарження не обмежує права суб'єкта оскарження на звернення до суду без попереднього звернення до органу оскарження.

Порядок здійснення моніторингу процедур публічних закупівель визначено статтею 8 Закону.

Моніторинг процедури закупівлі здійснюють центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю (далі – орган державного фінансового контролю), та його міжрегіональні територіальні органи.

Відповідно до Положення про Державну аудиторську службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.02.2016 № 43 (зі змінами) (далі – Положення), Державна аудиторська служба України здійснює контроль за дотриманням законодавства про закупівлі, реалізує державний фінансовий контроль через здійснення державного фінансового аудиту, перевірки закупівель, інспектування (ревізії), моніторингу закупівель.

За результатами моніторингу процедури закупівлі посадова особа органу державного фінансового контролю складає та підписує висновок про результати моніторингу процедури закупівлі (далі - висновок), що затверджується керівником органу державного фінансового контролю або його заступником. Такий висновок підлягає оприлюдненню в електронній системі закупівель протягом трьох робочих днів з дня його складання.

У разі незгоди замовника з інформацією, викладеною у висновку, він має право оскаржити висновок до суду протягом 10 робочих днів з дня його оприлюднення, про

що зазначається в електронній системі закупівель протягом наступного робочого дня з дня оскарження висновку до суду. Замовник зазначає в електронній системі закупівель про відкриття провадження у справі протягом наступного робочого дня з дня отримання інформації про відкриття такого провадження та номер такого провадження.

Крім того, статтею 55 Конституції України визначено, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Судові справи, що стосуються різних аспектів публічних закупівель, розглядаються в залежності від предмета і сторін позову у господарських або адміністративних судах.

До юрисдикції господарських судів належать справи (позови) щодо оскарження результатів процедур закупівель після укладення договору про закупівлю та щодо договору про закупівлю, які ініційовані сторонами такого договору.

В адміністративних судах розглядаються справи щодо оскарження рішень Антимонопольного комітету України як органу оскарження та щодо висновків і результатів контрольних заходів Державної аудиторської служби України як органу моніторингу і контролю у сфері публічних закупівель.

Тому, для забезпечення принципів здійснення публічних закупівель, з метою уникнення порушень законодавства про публічні закупівлі, а також ефективного проведення закупівлі від етапу планування до етапу звітування про виконаний договір, замовникам рекомендується дотримуватись наявної практики щодо розгляду скарг - Антимонопольним комітетом України (далі – АМКУ / Орган оскарження), наявної практики щодо висновків про результати моніторингу процедур закупівель Державної аудиторської служби України (далі – Держаудитслужба), а також практики розгляду спорів щодо публічних закупівель судом.

З огляду на викладене, наводимо приклади рішень вищевказаних органів.

1. Практика застосування законодавства у сфері публічних закупівель Антимонопольним комітетом України як органом оскарження

Мінекономіки листом від 16.04.2025 № 3322-07/30906-03 звернулося до Органу оскарження про надання інформації щодо проблемних питань, з якими стикаються суб'єкти сфери публічних закупівель під час формування тендерної документації та проведення процедури закупівлі щодо застосування замовниками в розумінні Закону випадків зміни істотних умов договору про закупівлю, які виявила Комісія Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель (далі – Комісія) під час виконання своїх повноважень (із зазначенням номерів процедур закупівель), за наявності.

У листі від 16.05.2025 № 20-29.1/01-5484е АМКУ зазначив, що Комісія під час розгляду скарг, предметом яких були рішення, дії чи бездіяльність замовника, пов'язані з проведенням закупівель, зокрема, виявила такі порушення щодо застосування пункту 19 Особливостей:

1) передбачення в умовах тендерної документації редакції проекту договору (в частині випадків зміни істотних умов договору про закупівлю), яка не узгоджується з положеннями пункту 19 Особливостей, а саме:

під час проведення процедури закупівлі за номером UA-2024-10-31-000084-а замовник встановив вимогу в частині зафіксованої ціни на паливо протягом 120 календарних днів;

під час проведення процедур закупівель за номерами UA-2024-09-09-013555-а та UA-2024-04-29-009527-а замовники встановили вимогу щодо можливості зміни ціни за одиницю товару тільки за умови здійснення поставки товару за раніше встановленою ціною;

під час проведення процедури закупівлі за номером UA-2024-05-02-010198-а замовник встановив вимогу щодо виключних випадків зміни істотних умов договору не в чинній редакції Особливостей;

під час проведення процедур закупівель за номерами UA-2025-03-31-004513-а та UA-2024-11-26-008715-а замовники встановили вимоги щодо можливості зміни істотних умов договору у випадках, передбачених частиною п'ятою статті 41 Закону;

під час проведення процедури закупівлі за номером UA-2024-06-19-009470-а замовник встановив вимогу щодо можливості зміни істотних умов договору, яка не узгоджується з підпунктом 2 пункту 19 Особливостей, та не передбачив у проекті договору виключних випадків зміни істотних умов договору, визначених підпунктами 6, 8, 9 пункту 19 Особливостей. Згідно з рішеннями Комісії зазначені умови тендерної документації визнано такими, що суперечать положенням Особливостей, та зобов'язано замовників унести зміни до тендерних документацій;

2) передбачення в умовах тендерної документації редакції проекту договору (в частині випадків зміни істотних умов договору про закупівлю), яка не узгоджується з предметом закупівлі, а саме, під час проведення процедур закупівель за номерами UA-202503-27-005519-а, UA-2024-04-22-004753-а, UA-2024-04-24-012522-а та UA-2024-10-28-013653-а замовники встановили вимоги щодо виключних випадків зміни істотних умов договору, які, зокрема, характерні для товару, у тому числі електричної енергії, але не можуть бути застосовані до закупівлі послуг, у зв'язку із чим відповідні умови тендерної документації не узгоджуються з видом предмета процедур закупівель. Згідно з рішеннями Комісії зазначені умови тендерної документації визнано такими, що суперечать положенням Особливостей, та зобов'язано замовників унести зміни до тендерних документацій.

Орган оскарження у своєму листі зазначив, що Комісія під час розгляду скарг також виявила випадки порушень щодо відміни замовниками процедур закупівель на підставі підпункту 2 пункту 50 Особливостей (неможливість усунення порушень, що виникли через виявлені порушення вимог законодавства у сфері публічних закупівель, з описом таких порушень), а саме, замовники прийняли рішення щодо відміни процедур закупівель за номерами UA-2024-0501-011414-а, UA-2025-01-23-004716-а, UA-2024-02-28-000438-а, UA-2025-01-27-017787-а, UA-2024-08-01-001622-а, UA-2024-06-14-001211-а та UA-2025-01-21-019401-а з посиланням на неможливість зміни істотних умов договору про закупівлю щодо строку поставки та, відповідно, укладення договору зі строком поставки, що минув.

Проте підпунктом 4 пункту 19 Особливостей визначено, що істотні умови договору про закупівлю, укладеного відповідно до пунктів 10 і 13 (крім підпунктів 13

та 15 пункту 13) Особливостей, не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків продовження строку дії договору про закупівлю та/або строку виконання зобов'язань щодо передачі товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю.

З огляду на вказане відповідні відміни процедур закупівель із зазначених підстав рішеннями Комісії було визнано неправомірними та зобов'язано замовників скасувати рішення про відміну процедури закупівлі.

Також, варто звернути увагу на наступні рішення Органу оскарження, предметом яких були рішення, дії чи бездіяльність замовника, пов'язані з проведенням закупівель в частині застосування замовниками в розумінні Закону випадків змін істотних умов договору про закупівлю.

1.1. Щодо відсутності необхідності зазначення всіх випадків, що передбачені пунктом 19 Особливостей, зокрема, з урахуванням обґрунтування замовника під час розгляду скарги

У закупівлі за номером UA-2023-03-29-009165-а Постійно діюча адміністративна колегія Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель (далі – Колегія) розглянула скаргу за номером UA-2023-03-29-009165-а.b1 щодо порушення замовником порядку проведення процедури закупівлі.

Скаргником було зазначено, що відповідно до пункту 8 частини другої статті 22 Закону у тендерній документації зазначаються такі відомості, зокрема проєкт договору про закупівлю з обов'язковим зазначенням порядку змін його умов.

Водночас завантажений замовником проєкт договору не містить обов'язкового зазначення порядку змін його умов, зокрема, не містить зазначення порядку змін його умов, зокрема, посилання на пункт 19 Особливостей та не враховував всіх випадків, що передбачені пунктом 19 Особливостей, за яких можуть змінюватися істотні умови договору.

В свою чергу, замовником було зазначено, що в Законі та Особливостях відсутня вимога, що порядок змін умов договору про закупівлю має містити перелік усіх випадків зміни істотних умов, передбачених пунктом 19 Особливостей.

Водночас замовником підкреслено, що окремими положеннями проєкту договору передбачені випадки зміни істотних його умов згідно з пунктом 19 Особливостей та безпосередній порядок внесення таких змін, а також передбачена умова, що договір може бути змінено сторонами у випадках, передбачених договором та законодавством України, при цьому такі зміни повинні бути оформлені шляхом укладання додаткової угоди до договору або письмовим повідомленням відповідної сторони, якщо направлення такого повідомлення безпосередньо передбачено умовами договору.

Крім того, замовник наголосив, що встановлення в проєкті договору про закупівлю випадків / підстав зміни його істотних умов, коли такий випадок / підстава не може бути застосовано у цій закупівлі, є недоцільним та може хибно тлумачитись учасниками. Таким чином, у цьому проєкті договору про закупівлю послуг по

технічному обслуговуванню прецизійних кондиціонерів замовником не встановлено підстави для зміни істотних умов, що не можуть бути застосовані при такій закупівлі.

У ході розгляду зазначеного питання Органом оскарження встановлено, що враховуючи положення проєкту договору скаржник не довів та документально не підтвердив необхідність внесення змін до тендерної документації в цій частині, а також документально не підтвердив неможливість виконання вказаної умови тендерної документації та не довів, яким чином наведена вище умова тендерної документації порушує права та законні інтереси скаржника, пов'язані з участю у процедурі закупівлі, у зв'язку з чим відсутні підстави для задоволення скарги в цій частині.

1.2. Щодо оскарження положення проєкту договору, відповідно до якого на сторону покладається обов'язок щодо укладення додаткової угоди про зміну ціни на товар в бік зменшення.

У закупівлі за номером UA-2023-08-22-004741-а Комісія розглянула скаргу за номером UA-2023-08-22-004741-а.а1 щодо порушення замовником порядку проведення процедури закупівлі.

Так, скаржником було зазначено, що умовами проєкту договору про закупівлю бензину А-95, дизельного палива передбачено, що у разі отримання від замовника повідомлення про зміну ціни на товар в бік зменшення, постачальник повинен укласти із замовником відповідну додаткову угоду протягом 7 днів з моменту отримання відповідного повідомлення. Тобто, замовник встановив, що у разі отримання від замовника повідомлення про зміну ціни на товар в бік зменшення, постачальник зобов'язаний укласти із замовником відповідну додаткову угоду протягом 7 днів з моменту отримання відповідного повідомлення.

На думку скаржника, зазначене вище положення проєкту договору не узгоджується з нормами чинного законодавства з огляду на наступні факти:

- відповідно до пункту 19 Особливостей - істотні умови договору про закупівлю, укладеного відповідно до пунктів 10 і 13 (крім підпункту 13 пункту 13) Особливостей, не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, визначених Особливостями;

- скаржник не погоджується з умовою замовника про те, що саме замовник інформує постачальника про зміну ціни, оскільки саме скаржник, як постачальник у майбутньому, володіє інформацією про ціну товару на ринку, оскільки безпосередньо він отримує від партнерів (операторів АЗС) інформацію про ціни, тобто постачальник є першоджерелом цієї інформації. Ціна, встановлена в договорі є визначеною та такою, на яку сторони погодились при підписанні договору.

Тому, скаржник вважає, що замовник в такий спосіб забезпечив собі можливість без обґрунтованого та без обмеженого пониження ціни за одиницю товару в договорі, без посилянь на те, що таке пониження, наприклад, має відповідати коливанню цін на ринку та/або іншим офіційним змінам цін.

Відповідно до зазначеної норми проєкту договору замовник буде мати право, а постачальник обов'язок, здійснити пониження ціни за одиницю товару до того рівня, який забажає замовник, навіть до рівня 0,01 грн/л.

На думку скаржника, такі положення не узгоджуються ані з чинним законодавством, ані з ціллю ведення статутної діяльності будь-якого підприємця, яка полягає в отриманні прибутку.

У ході розгляду зазначеного питання Органом оскарження встановлено, що відповідно до інформації, оприлюдненої на веб-порталі Уповноваженого органу, замовник вніс зміни до тендерної документації та виклав оскаржувану вимогу в наступній редакції: *“У разі отримання від замовника повідомлення про зміну ціни на товар в бік зменшення (за умови документального підтвердження такого коливання), розглянути можливість укладання із замовником відповідну додаткову угоду протягом 7 днів з моменту отримання відповідного повідомлення”*.

Таким чином, з урахуванням внесених змін, тендерна документація не містить обов'язку, а містить можливість укладання із замовником відповідної додаткової угоди протягом 7 днів з моменту отримання відповідного повідомлення.

Отже, скаржник не довів та документально не підтвердив необхідність внесення змін до тендерної документації в цій частині, а також документально не підтвердив неможливість виконання вказаної умови тендерної документації та не довів, яким чином наведена вище умова тендерної документації порушує права та законні інтереси скаржника пов'язані з участю у процедурі закупівлі, у зв'язку з чим відсутні підстави для задоволення скарги в цій частині.

1.3. Щодо положення проєкту договору, яким встановлено, що ціна за одиницю товару не може перевищувати ціну, зазначену на стелі відповідної АЗС постачальника або у разі відсутності власної АЗС на стелі партнерської мережі АЗС.

У закупівлі за номером UA-2023-07-17-008346-а Комісія розглянула скаргу за номером UA-2023-07-17-008346-а.а3 щодо порушення замовником порядку проведення процедури закупівлі.

Розглянувши скаргу, інформацію, одержану за скаргою, та інформацію, розміщену в електронній системі закупівель, встановлено наступне. Відповідно до вимог тендерної документації ціна за одиницю товару не може перевищувати ціну на стелі відповідної АЗС постачальника або у разі відсутності власної АЗС на стелі партнерської мережі АЗС, що визначені в додатку 2 до договору, на день виписки рахунку на оплату товару (партії товару). Актуальність ціни за одиницю товару перевіряється покупцем на відповідному офіційному сайті постачальника / партнерської АЗС. У разі відсутності такої інформації на офіційному сайті постачальника / партнерської АЗС, така інформація надається покупцю разом з рахунком на оплату товару (партії товару) у вигляді довідки у довільній формі.

На думку скаржника зазначена вище вимога замовника про те, що ціна пропозиції учасника не може перевищувати ціну, зазначену на стелі АЗС, необґрунтована та суперечить іншим умовам тендерної документації та Особливостям. Крім того, скаржник наголошує, що відповідно до пункту 19 Особливостей – істотні умови договору про закупівлю, укладеного відповідно до пунктів 10 і 13 (крім підпункту 13 пункту 13) Особливостей, не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків погодження зміни ціни в договорі про закупівлю в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товарів, робіт і послуг).

Натомість замовник зазначає, що враховуючи неприпустимість закупівлі замовником палива за цінами, що є вищими за ринкові, тендерною документацією було обумовлено, що учасники в складі тендерної пропозиції повинні надати лист в якому вони гарантують, що ціна за одиницю товару на момент подання тендерної пропозиції та при відпуску палива покупцю не буде перевищувати ціну на стелі відповідної АЗС, паливо якої він пропонує. Також при поданні переможцем тендерної форми “Пропозиція” переможець повинен враховувати, що ціна за одиницю товару не може перевищувати ціну на стелі відповідної АЗС постачальника або у разі відсутності власної АЗС на стелі партнерської мережі АЗС, що визначені в додатку 3 до тендерної пропозиції та додатку 2 до договору, на день подання пропозиції, аукціону та відпуску палива покупцю. На підтвердження інформації, що запропонована переможцем ціна за одиницю товару не перевищує ціну на стелі відповідної АЗС (АЗС постачальника або у разі відсутності власної АЗС на стелі партнерської мережі АЗС, що визначені в додатку 3 тендерної документації) за результатами аукціону, переможцем закупівлі надається довідка в довільній формі, що буде містити фото-копію зі стели з ціною, актуальною на день проведення аукціону, дату фотозвіту.

Крім того, замовник наголошує, що у разі коливання ціни товару на ринку, відповідно до підпункту 2 пункту 19 Особливостей у постачальника є законодавчо визначена підстава щодо зміни ціни за одиницю товару у разі коливання ціни на ринку (у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення).

Відповідна норма відображена замовником в проєкті договору, який буде укладено за результатами закупівлі. Таким чином, у разі коливання ціни товару сторони договору можуть на законодавчо визначених підставах внести зміни в договір та змінити (збільшити або зменшити) ціну за одиницю товару.

У ході розгляду зазначеного питання Органом оскарження встановлено наступне. Замовник не обґрунтував необхідність встановлення у тендерній документації наведеної вище вимоги у вказаній редакції.

Виходячи з наведеного, взяти участь у процедурі закупівлі зможуть суб'єкти господарювання, які нададуть підтвердження, що ціна за одиницю товару на момент подання тендерної пропозиції та запропонована переможцем ціна за одиницю товару не перевищує ціну на стелі відповідної АЗС, що є дискримінаційним по відношенню до інших суб'єктів господарювання, у тому числі, скаржника.

Отже, замовник повинен усунути наведені вище невідповідності шляхом внесення відповідних змін до тендерної документації в цій частині.

1.4. Щодо включення до проєкту договору умови, яка не відповідає предмету закупівлі.

У закупівлі за номером UA-2023-01-04-005696-а, предметом якої є тверде паливо, Колегія розглянула скаргу за номером UA-2023-01-04-005696-а.b1 щодо порушення замовником порядку проведення процедури закупівлі. Розглянувши скаргу та інформацію, одержану за скаргою, та інформацію, розміщену в електронній системі закупівель, встановлено наступне. Умовами проєкту договору, зокрема додатком 4 до тендерної документації передбачено порядок внесення змін до істотних умов цього договору.

Так, зазначений вище порядок внесення змін до істотних умов договору містить положення, зокрема:

“5. Внесення змін до істотних умов договору має бути обґрунтованим та підтвердженим довідками, листами, висновками (завіреніми копіями довідок, листів, висновків відповідних органів, установ, організацій, які уповноважені надавати відповідну інформацію) або документів отриманих з офіційного сайту ДП “Оператор ринку” в разі зміни ціни на електричну енергію.

6. Зміна ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару можлива за умови надання відповідних документів виданих підприємствами, установами, організаціями, які уповноважені надавати відповідну інформацію із обов’язковим зазначенням коливання ціни такого товару на ринку та дати початку коливання ціни товару на ринку або документів отриманих з офіційного сайту ДП “Оператор ринку” в разі зміни ціни на електричну енергію”.

Скаржник вважає, що зазначену вище вимогу слід вилучити, оскільки вона стосується предмета закупівлі - електричної енергії, натомість замовником не надано належного обґрунтування доцільності її включення до тендерної документації у наведеній редакції.

Крім того, наведені вище вимоги щодо надання зміни ціни на електричну енергію не можуть бути віднесені до предмета закупівлі, зокрема твердого палива.

Враховуючи викладене, Органом оскарження прийнято рішення про зобов’язання замовника усунути зазначену невідповідність шляхом внесення відповідних змін до тендерної документації в цій частині.

2. Практика застосування законодавства у сфері публічних закупівель Державною аудиторською службою України

2.1. Щодо відсутності в проєкті договору про закупівлю порядку зміни його умов, а також випадків внесення змін до істотних умов договору про закупівлю.

Держаудитслужбою, на підставі виявлених органом державного фінансового контролю ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель в інформації, оприлюдненій в електронній системі закупівель, було проведено моніторинг процедури закупівлі за номером UA-M-2024-05-20-000010 у процедурі закупівлі за номером UA-2024-03-27-000356-а. За результатом проведеного моніторингу складено висновок щодо виявлення порушення законодавства про публічні закупівлі, зокрема, в частині укладення з учасником, який став переможцем процедури закупівлі, договору про закупівлю, умови якого не відповідають вимогам тендерної документації та/або тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі.

Висновком про результати моніторингу процедури закупівлі встановлено, що відповідно до пункту 8 частини другої статті 22 Закону тендерна документація повинна містити проєкт договору про закупівлю з обов'язковим зазначенням порядку змін його умов. Вичерпний перелік істотних умов договору про закупівлю затверджено пунктом 19 Особливостей. При цьому зміна істотних умов договору про закупівлю може здійснюватися у випадках та порядку, що були передбачені проєктом договору та договором про закупівлю з урахуванням Особливостей. Однак, розділ 11 “Інші умови” проєкту договору, який є додатком до тендерної документації не містить порядку змін істотних умов договору. Тобто, замовник розробив та затвердив проєкт договору без врахування чинних норм пункту 19 Особливостей, чим порушено вимоги пункту 8 частини другої статті 22 Закону.

2.2. Щодо посилання у проєкті договору та у договорі про закупівлю на норми Закону, а не Особливостей.

Держаудитслужбою, на підставі виявлених органом державного фінансового контролю ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель в інформації, оприлюдненій в електронній системі закупівель, було проведено моніторинг процедури закупівлі за номером UA-M-2023-05-16-000033 у процедурі закупівлі за номером UA-2023-02-02-005418-а. За результатом проведеного моніторингу складено висновок щодо виявлення порушення законодавства про публічні закупівлі, зокрема, в частині укладення з учасником, який став переможцем процедури закупівлі, договору про закупівлю, умов якого не відповідають вимогам тендерної документації та/або тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі.

Висновком про результати моніторингу процедури закупівлі встановлено, що згідно з пунктом 8 частини другої статті 22 Закону тендерна документація повинна містити проєкт договору про закупівлю з обов'язковим зазначенням порядку змін його умов. При цьому, підстави можливого внесення змін до істотних умов договору наведені у пункті 19 Особливостей, серед таких підстав вказано: погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення. Водночас, у проєкті договору, що є додатком до тендерної документації замовника, до підстав внесення змін до істотних умов договору включено: збільшення ціни за одиницю товару до 10 відсотків пропорційно збільшенню ціни такого товару на ринку у разі коливання ціни такого товару на ринку за умови, що така зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю, - не частіше ніж один раз на 90 днів з моменту підписання договору про закупівлю, що суперечить нормам пункту 19 Особливостей та є порушенням пункту 28 Особливостей.

Аналогічна позиція Держаудитслужби викладена у висновках про результат моніторингу процедури закупівлі у закупівлях за номерами UA-2023-06-14-016618-a, UA-2023-11-16-017099-a.

2.3. Щодо посилання у проєкті договору та договорі про закупівлю на випадки внесення змін до істотних умов договору про закупівлю, зокрема, підпункт 2 пункту 19 Особливостей під час закупівлі робіт та послуг.

Держаудитслужбою, на підставі виявлених органом державного фінансового контролю ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель в інформації, оприлюдненій в електронній системі закупівель, було проведено моніторинг процедури закупівлі за номером UA-M-2023-09-13-000010 у процедурі закупівлі за номером UA-2023-05-18-006467-a. За результатом проведеного моніторингу складено висновок щодо виявлення порушення законодавства про публічні закупівлі, зокрема, в частині укладення з учасником, який став переможцем процедури закупівлі, договору про закупівлю, умови якого не відповідають вимогам тендерної документації та/або тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі.

Висновком про результати моніторингу процедури закупівлі встановлено, що тендерна документація замовника складена не у відповідності із вимогами Особливостей. Так, в умовах тендерної документації зазначено, що істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків: погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення.

Поряд з цим предметом закупівлі є послуги, що підтверджується інформацією, зазначеною замовником у тендерній документації та оголошенні про проведення відкритих торгів. Однак, вказана підстава зміни істотних умов договору про закупівлю застосовується замовниками у разі, якщо предметом закупівель є товари згідно з підпунктом 2 пункту 19 Особливостей.

Аналогічна позиція Держаудитслужби викладена у висновках про результат моніторингу процедури закупівлі у закупівлях за номерами UA-2023-07-19-012139-a, UA-2024-03-11-007244-a.

2.4. Щодо посилання у договорі про закупівлю на підпункт 7 пункту 19 Особливостей без встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни.

Держаудитслужбою, на підставі виявлених органом державного фінансового контролю ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель в інформації, оприлюдненій в електронній системі закупівель, було проведено моніторинг процедури закупівлі за номером UA-M-2023-05-24-000028 у процедурі закупівлі за номером UA-2023-03-04-000158-a. За результатом проведеного моніторингу складено висновок щодо виявлення порушення законодавства про

публічні закупівлі, зокрема, в частині укладення з учасником, який став переможцем процедури закупівлі, договору про закупівлю, умови якого не відповідають вимогам тендерної документації та/або тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі.

Висновком про результати моніторингу процедури закупівлі встановлено, що згідно з пунктом 8 частини 2 статті 22 Закону тендерна документація повинна містити проєкт договору про закупівлю з обов'язковим зазначенням порядку змін його умов. При цьому, відповідно до умов проєкту договору про закупівлю істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, а саме: зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, ARGUS, регульованих цін (тарифів), нормативів, середньозважених цін на електроенергію на ринку “на добу наперед”, що застосовуються в договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни.

Проте, моніторингом встановлено, що в порушення вимог пункту 8 частини 2 статті 22 Закону та пункту 28 Особливостей проєкт договору не містить самого порядку змін його умов, зокрема, у випадках, встановлених підпунктом 7 пункту 19 Особливостей.

2.5. Щодо визначення істотних умов договору про закупівлю робіт з урахуванням вимог постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві” від 01.08.2025 № 668 (далі – постанова № 668).

Держаудитслужбою на підставі виявлених органом державного фінансового контролю ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель в інформації, оприлюдненій в електронній системі закупівель, було проведено моніторинг процедури закупівлі за номером UA-M-2023-08-14-000083 у процедурі закупівлі за номером UA-2023-07-28-005384-а. За результатом проведеного моніторингу складено висновок щодо виявлення порушення законодавства про публічні закупівлі, зокрема, в частині укладення з учасником, який став переможцем процедури закупівлі, договору про закупівлю, умови якого не відповідають вимогам тендерної документації та/або тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі.

Висновком про результати моніторингу процедури закупівлі встановлено, що відповідно до пунктів 1 та 2 постанови № 668 загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві є обов'язковими для врахування під час укладення та виконання договорів на проведення робіт з нового будівництва, реконструкції, реставрації та капітального ремонту об'єкта будівництва (далі - договір підряду) незалежно від джерел фінансування робіт, а також форми власності замовника та підрядника (субпідрядників).

Разом з тим, відповідно до пункту 5 постанови № 668 визначено, що істотними умовами договору підряду є: найменування та реквізити сторін; місце і дата укладення договору підряду; предмет договору підряду; договірна ціна; строки початку та закінчення робіт (будівництва об'єкта); права та обов'язки сторін; порядок забезпечення виконання зобов'язань за договором підряду; умови страхування ризиків випадкового знищення або пошкодження об'єкта будівництва;

порядок забезпечення робіт проектною документацією, ресурсами та послугами; порядок залучення субпідрядників; вимоги до організації робіт; порядок здійснення замовником контролю за якістю ресурсів; умови здійснення авторського та технічного нагляду за виконанням робіт; джерела та порядок фінансування робіт (будівництва об'єкта); порядок розрахунків за виконані роботи; порядок здачі-приймання закінчених робіт (об'єкта будівництва); гарантійні строки якості закінчених робіт (експлуатації об'єкта будівництва), порядок усунення недоліків; відповідальність сторін за порушення умов договору підяду; порядок врегулювання спорів; порядок внесення змін до договору підяду та його розірвання.

Проте, моніторингом встановлено, що відповідно до умов тендерної документації істотними умовами договору про закупівлю є лише предмет (найменування, кількість, якість), ціна та строк дії договору. Інші умови договору про закупівлю істотними не є та можуть змінюватися відповідно до норм ГКУ, ЦКУ, що не відповідає вимогам пункту 5 постанови № 668.

2.6. Щодо строку дії договору про закупівлю як істотної умови договору.

Держаудитслужбою на підставі виявлених органом державного фінансового контролю ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель в інформації, оприлюдненій в електронній системі закупівель, було проведено моніторинг процедури закупівлі за номером UA-M-2023-12-27-000012 у процедурі закупівлі за номером UA-2023-07-21-009377-а. За результатом проведеного моніторингу складено висновок щодо виявлення порушення законодавства про публічні закупівлі, зокрема, в частині укладення з учасником, який став переможцем процедури закупівлі, договору про закупівлю, умов якого не відповідають вимогам тендерної документації та/або тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі.

Висновком про результати моніторингу процедури закупівлі встановлено, що при укладенні замовником з переможцем процедури закупівлі договору про закупівлю послуг (далі - договір) у ньому зазначено, що підрядник зобов'язується надавати послуги в установленій договором термін, згідно з графіком надання послуг, що є невід'ємною частиною даного договору, а також що підрядник виконує, а замовник приймає фактично надані послуги відповідно до графіку надання послуг, що є невід'ємною частиною договору.

Проте, у підписаному сторонами графіку надання послуг відсутня інформація щодо строків (термінів) надання послуг. Таким чином, сторонами договору при його укладенні не погоджено істотної умови договору – термін виконання робіт (надання послуг), чим не дотримано норм статті 180 ГКУ та статті 628 ЦКУ, та що призвело до порушення вимог законодавства про публічні закупівлі.

3. Практика застосування законодавства у сфері публічних закупівель судом

Мінекономіки листом від 18.04.2025 № 3322-07/31457-05 звернулося до Верховного Суду про надання інформації щодо рішень, які містять правові позиції колегій суддів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду, об'єднаних палат Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, Касаційного

господарського суду у складі Верховного Суду, Великої палати Верховного Суду щодо застосування суб'єктами сфери публічних закупівель пункту 19 Особливостей.

У листі від 26.05.2025 № 2025/0/2-25 Верховний Суд зазначив, що не здійснював аналізу та систематизації судових рішень, які містять правові позиції щодо застосування пункту 19 Особливостей. Водночас у контексті порушеного питання пропонує ознайомитись з окремими судовими рішеннями Верховного Суду (далі - ВС):

1) у справі № 924/602/24 Касаційний господарський суд у складі ВС (далі – КГС ВС) зазначив, що форма документального підтвердження обставин (причин) для внесення змін до договору має одразу бути закладеною у тендерній документації до закупівлі, щоб бути відомою всім потенційним учасникам закупівлі для забезпечення добросовісної конкуренції, та передбачена в підписаному сторонами договорі; зміст договору про закупівлю містить лише один спосіб підтвердження настання таких обставин (пункт 8.3 договору) - обставин непереборної сили, засвідчених належним чином.

Натомість суд першої інстанції, установивши, що пункт 3.1 договору містить також умови та можливості внесення змін до договору про закупівлю, зокрема, стосовно строку виконання зобов'язань, а також, дослідивши письмові докази документального підтвердження саме об'єктивних обставин, що спричинили таке погодження (аномально висока температура повітря, яка мала місце в серпні 2023 року та аномально низький рівень опадів у вересні 2023 року), правильно керувався вимогами пункту 4 частини п'ятої статті 41 Закону та положеннями підпункту 4 пункту 19 Особливостей, відмовляючи в задоволенні вимог прокурора.

Вирішуючи спори про визнання правочинів (господарських договорів) недійсними, господарський суд повинен установити наявність фактичних обставин, із якими закон пов'язує визнання таких правочинів (господарських договорів) недійсними в момент їх вчинення (укладення) і настання відповідних наслідків, та в разі задоволення позовних вимог зазначити в судовому рішенні, у чому конкретно полягає неправомірність дій сторони та яким нормам законодавства не відповідає оспорювальний правочин (постанова КГС ВС від 27.02.2024 № 927/863/23, на яку покладається скаржник).

Однак з оскаржуваної постанови апеляційної інстанції у справі, яку переглядає суд касаційної інстанції, видно, що апеляційна інстанція фактично не встановлювала наявності / відсутності документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили укладення оспорюваних додаткових угод № 3 і № 4, якими двічі внесено зміни до договору про закупівлю щодо продовження строку виконання робіт (посіву трави), а висновки здійснювалися виходячи з помилкового тлумачення та застосування пункту 4 частини п'ятої статті 41 Закону.

Тобто, суд апеляційної інстанції не встановив наявності / відсутності фактичних обставин, з якими закон пов'язує визнання оспорюваних правочинів недійсними на момент їх вчинення (укладення) і настання відповідних наслідків, що підтверджує доцільність покликання скаржника на судову практику ВС, зокрема, у справі № 927/863/23. У відповідній постанові, зокрема, зазначено, що, вирішуючи питання про визнання правочинів (господарських договорів) недійсними на момент їх вчинення (укладення) і настання відповідних наслідків, та в разі задоволення позовних вимог, суд має зазначати в судовому рішенні, в чому конкретно полягає

неправомірність дій сторони та яким нормам законодавства не відповідає оспорюваний правочин.

Натомість суд першої інстанції, вирішуючи спір у вказаній справі, дослідивши та надавши оцінку доказам сторін, установив, що додаткові угоди № 3 і № 4 до договору укладено на підставі об'єктивних обставин, які підтверджуються належними у справі доказами, є обгрунтованими та відповідають вимогам пункту 4 частини п'ятої статті 41 Закону та підпункту 4 пункту 19 Особливостей.

Постанова КГС ВС від 10.04.2025 № 924/602/24 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/126534653>);

2) у справі № 904/2722/24 КГС ВС зазначив, що згідно з пунктом 4 частини п'ятої статті 41 Закону істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків продовження строку дії договору про закупівлю та строку виконання зобов'язань щодо передачі товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю.

Отже, вказана норма передбачає можливість внесення змін до договору про закупівлю (зміна істотних умов) щодо продовження строку виконання зобов'язань у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження (постанови КГС ВС від 05.09.2018 № 910/21806/17, від 06.06.2023 № 910/21100/21, на які покликається заявник).

Аналогічні за змістом положення передбачено в підпункті 4 пункту 19 Особливостей. Відповідно до цих положень, істотні умови договору про закупівлю, укладеного згідно з пунктами 10 і 13 (крім підпунктів 13 і 15 пункту 13) Особливостей, не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків продовження строку дії договору про закупівлю та/або строку виконання зобов'язань щодо передачі товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю.

У постановах від 30.01.2024 № 907/811/21, від 27.02.2024 № 927/863/23, на які покликається скаргник, ВС виснував, що під час дії договору сторони можуть змінити таку істотну умову, як строк виконання зобов'язань (строк поставки товару) шляхом продовження такого строку, однак виключно лише за наявності виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження.

Суд апеляційної інстанції, дослідивши та надавши оцінку наданим сторонами доказам, установив наявність документально підтверджених об'єктивних обставин, що стали підставою для продовження строку виконання зобов'язань за договором шляхом укладення спірних додаткових угод. При цьому ініціатором продовження строку виконання робіт за договором був сам позивач-2, який прийняв виконані відповідачем роботи без жодних зауважень щодо обсягу та якості, тобто за результатом виконання договору досягнуто фактичної мети публічної закупівлі.

З огляду на наведене апеляційний суд дійшов правомірного висновку про дотримання сторонами при укладенні спірних додаткових угод вимог Закону та, відповідно, відсутність правових підстав для визнання цих угод недійсними.

Постанова КГС ВС від 09.04.2025 № 904/2722/24 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/126501010>);

3) у справі № 916/619/24 КГС ВС зазначив, що пункт 19 Особливостей містить положення, відповідно до яких істотні умови договору про закупівлю, укладеного відповідно до пунктів 10 і 13 (крім підпунктів 13 і 15 пункту 13) Особливостей, не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, зокрема:

- погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення (підпункт 2 пункту 19 Особливостей);

- зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, ARGUS, регульованих цін (тарифів), нормативів, середньозважених цін на електроенергію на ринку “на добу наперед”, що застосовуються в договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни (підпункт 7 пункту 19 Особливостей).

Отже, законодавець розрізнив такі підстави для зміни умов договору про закупівлю, як “погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку” та “зміна середньозважених цін на електроенергію на ринку на добу наперед” у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни.

Як зазначалося вище (і це правильно врахували суди попередніх інстанцій), умови укладеного сторонами договору про закупівлю передбачають, що фактична ціна поставки товару визначається щомісяця (розрахунковий період) після завершення розрахункового періоду та змінюється відповідно до зміни середньозваженої ціни на ринку на добу наперед, у відповідний розрахунковий період, у якому здійснюється оплата за товар.

Натомість у разі зміни тарифу на передачу електричної енергії, який включений до складу ціни товару за цим договором, та затверджується НКРЕКП, у порядку, визначеному в додатку 2 до договору комерційна пропозиція, шляхом внесення змін до цього договору в письмовій формі, а саме шляхом підписання сторонами відповідних актів приймання-передачі товару (електричної енергії), примірна форма яких визначена в додатку 5 до цього договору.

Отже, за умовами укладеного договору зміна ціни в залежності від середньозваженої ціни на ринку відбувається щомісячно і не потребує внесення змін до договору, оскільки саме такий порядок розрахунків (формульний) погоджений сторонами, що відповідає положенням підпункту 7 пункту 19 Особливостей.

Постанова КГС ВС від 12.02.2025 № 914/619/24
(<https://reyestr.court.gov.ua/Review/125291932>);

4) у справі № 910/5182/24 КГС ВС звертає увагу, що постанова № 1178 регламентує порядок та умови здійснення нових публічних закупівель й укладення за їхніми результатами договорів та не поширюється на договір між відповідачем, укладеним у січні 2022 року за результатами проведення торгів у грудні 2021 року.

Постанова КГС ВС від 06.02.2025 № 910/5182/24
(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/125027334>);

5) у справі № 902/202/24 КГС ВС зазначив, що Особливості застосовуються до закупівель товарів, робіт і послуг, які були розпочати після набрання чинності цією постановою.

Відповідно до підпунктів 1 і 2 пункту 19 Особливостей істотні умови договору про закупівлю, укладеного відповідно до пунктів 10 і 13 (крім підпунктів 13 і 15 пункту 13) Особливостей, не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків:

1) зменшення обсягів закупівлі, зокрема з урахуванням фактичного обсягу;

2) погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення.

З огляду на зазначене, колегія суддів погодилася з висновком судів, що договір № 410 укладено 18 липня 2023 року, тобто після набрання чинності постановою № 1178, тому відповідно до пункту 3-7 розділу X “Прикінцеві та перехідні положення” Закону норми вказаного Закону мають застосовуватись з урахуванням Особливостей.

Передбачена законодавством про публічні закупівлі норма застосовується, якщо відбувається коливання ціни на ринку. До того ж коливання ціни на ринку повинно оцінюватись саме після підписання договору, оскільки за положеннями Закону врегульовано саме зміну істотних умов у разі виникнення такого явища, як коливання ціни на ринку.

Постанова КГС ВС від 05.02.2025 № 902/202/24
(<http://reyestr.court.gov.ua/Review/125000573>);

6) у справі № 918/412/24 КГС ВС зазначив, що згідно з пунктом 4 частини п'ятої статті 41 Закону істотні умови договору закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків продовження строку дії договору закупівлю та строку виконання зобов'язань щодо передачі товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю.

Отже, вказана норма передбачає можливість унесення змін до договору про закупівлю (зміна істотних умов) щодо продовження строку виконання зобов'язань у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження (постанови КГС ВС від 05.09.2018 № 910/21806/17, від 06.06.2023 № 910/21100/21).

Аналогічні за змістом положення передбачено підпунктом 4 пункту 19 Особливостей. Згідно із цими положеннями істотні умови договору про закупівлю, укладеного відповідно до пунктів 10 і 13 (крім підпунктів 13 і 15 пункту 13) Особливостей, не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, продовження строку дії договору про закупівлю та/або строку виконання зобов'язань щодо передачі товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю.

У постанові від 30.01.2024 № 907/811/21 КГС ВС виснував, що під час дії договору сторони можуть змінити таку істотну умову, як строк виконання зобов'язань (строк поставки товару) шляхом продовження такого строку, однак виключно лише за наявності виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження. Подібні висновки викладено також у постановах КГС ВС від 27.02.2024 № 927/863/23, від 30.04.2024 № 927/782/23.

Суд апеляційної інстанції, дослідивши та надавши оцінку доказам сторін, установив наявність документально підтверджених об'єктивних обставин, що стали підставою для продовження строку виконання зобов'язань за договором № 712 щодо поставки товару шляхом укладення оспорюваних додаткових угод.

За таких обставин, ураховуючи вимоги Закону, Особливостей та умови договору № 712, суд апеляційної інстанції дійшов правомірного висновку про відсутність підстав для визнання оспорюваних додаткових угод недійсними. Такий висновок відповідає висновкам, викладеним у зазначених вище постановах ВС, а підстав для відступу від таких висновків немає.

Постанова КГС ВС від 22.01.2025 № 918/412/24 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/124830025>);

7) у справі № 916/4679/23 КГС ВС зазначив, що відповідно до пункту 19 Особливостей зміна істотних умов договору про закупівлю, зокрема, в частині продовження строку дії договору про закупівлю та строку виконання зобов'язань є правомірною за умови наявності документально підтверджених обставин затримки фінансування витрат замовника, а не відсутності такого фінансування взагалі чи зміни його розміру.

Суд апеляційної інстанції не встановив (відповідачі не довели) існування законодавчо встановлених обставин, із наявністю яких пов'язується можливість змінити істотні умови договору про закупівлю в частині продовження строку дії договору про закупівлю та строку виконання зобов'язань, а саме затримки фінансування витрат замовника в поточному році, станом на час укладення спірної додаткової угоди. Водночас за умовами договору сторони передбачили, що зміна обсягу фінансування в поточному році є підставою для коригування вартості договору шляхом укладення додаткової угоди, а не продовження строку його дії.

Постанова КГС ВС від 12.12.2024 № 916/4679/23
(<https://reyestr.court.gov.ua/Review/123819071>).

Також, крім рішень ВС, наданих листом ВС від 26.05.2025 № 2025/0/2-25, варто звернути увагу на наступні рішення апеляційних судів та ВС, що містять правові позиції щодо випадків внесення змін до істотних умов договору про закупівлю.

3.1. Щодо відсутності потреби у цитуванні випадків внесення змін до істотних умов договору, передбачених Законом та/або Особливостями у проєкті договору / договорі про закупівлю.

Відповідно до постанови Касаційного адміністративного суду у складі ВС (далі - КАС ВС) від 14.12.2023 № 160/14058/21 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/115665900>) питанням, що належить вирішити в межах розгляду цієї справи ВС шляхом формування ним відповідного висновку, виходячи з обставин, установлених судами у цій справі є, зокрема, питання щодо застосування пункту 8 частини другої статті 22 Закону (щодо обов'язкового зазначення порядку змін умов у проєкті договору про закупівлю, що є у тендерній документації) чи є ці умови істотними умовами договору. Так, аналізуючи зміст проєкту договору, суди попередніх інстанцій встановили, що згідно з проєктом договору про закупівлю будь-які зміни і доповнення до договору оформлюються у вигляді додаткової угоди та мають силу лише в тому випадку, якщо вони оформлені в письмовому вигляді, засвідчені підписами уповноважених представників і скріплені печатками сторін (в разі їх використання). В свою чергу, як правильно указав суд апеляційної інстанції, норми Закону не зобов'язують замовника повністю цитувати норми закону у проєкті договору, зокрема, приписи статті частини п'ятої статті 41 Закону, які і так мають імперативний характер. Крім того, положення пункту 8 частини другої статті 22 Закону є загальними і приписи цієї норми стосуються усіх умов договору, а не лише істотних, як помилково вважає відповідач.

3.2. Щодо необхідності посилання в проєкті договору / договорі про закупівлю на ті підпункти пункту 19 Особливостей, які стосуються предмета закупівлі.

Згідно з постановою П'ятого апеляційного адміністративного суду від 03.07.2024 № 420/13174/23 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/120156031>) замовник умовами тендерної документації передбачив інформацію щодо зміни істотних умов договору у разі погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку. Водночас з матеріалів справи вбачається, що в електронній системі закупівель оголошено закупівлю послуг з організації харчування за кодом ДК 021:2015: 55510000-8 Послуги їдалень. З огляду на те, що предметом закупівлі є послуги, а не товар, відображення у тендерній документації вказаної вище зміни істотних умов договору не відповідає абзацу першому частини третьої статті 22 Закону в частині включення до тендерної документації інформації не у відповідності до законодавства.

3.3. Щодо відмінності проєкту договору про закупівлю від договору про закупівлю.

Відповідно до постанови КГС ВС від 21.06.2023 № 910/18423/21 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/111708645>) суди попередніх інстанцій, надаючи оцінку умовам оприлюдненого відповідачем в електронній системі закупівель договору та проекту договору, розміщеного у тендерній документації, встановили, що їх умови різняться, в зв'язку з чим дійшли висновків, що це суперечить приписам частини четвертої статті 41 Закону, а тому відповідно до частини четвертої статті 43 Закону свідчать про нікчемність такого договору. Проте, суди попередніх інстанцій при розгляді справи не встановили та не дослідили, чи виходять умови укладеного договору сутнісно, змістовно за межі тендерної пропозиції позивача (з урахуванням інформації і документації до тендерної пропозиції позивача, з якою у підсумку теж мають узгоджуватися умови договору з переможцем процедури закупівлі); чи є відмінності між проектом договору та укладеним договором суттєвими та/або такими, що визначають нові (та/або змінюють) істотні умови та, відповідно, договірні зобов'язання, окрім тих, що визначені тендерною документацією, та/або такими, що звужують чи розширюють ті договірні зобов'язання, які витікають з тендерної пропозиції і тендерної документації, або суперечать останнім, чи вони деталізують їх в рамках вже визначених тендерною документацією істотних умов. Суди обох інстанцій вдалися лише до перевірки умов договору на відповідність змісту проекту договору шляхом дослівного зіставлення тексту / умов договору, укладеного з переможцем процедури закупівлі, з текстами / умовами проекту цього договору, який був у складі тендерної документації. При цьому, звертаючи увагу на текстові розбіжності / відмінності між договором і його проектом, суди попередніх інстанцій залишили поза увагою встановлення, чи є ці відмінності суттєвими, значимими в площині відкритих торгів, в рамках яких цей договір укладено, та не перевірили на відповідність тендерній пропозиції, яка складається не тільки з проекту договору, але й містить іншу інформацію і документацію, з якою у підсумку теж мають узгоджуватися умови договору з переможцем процедури закупівлі. Суди попередніх інстанцій на зазначене не звернули уваги, не проаналізували суть і причини розбіжностей, в зв'язку з чим дійшли передчасного висновку про наявність підстав вважати укладений договір нікчемним.

Також, згідно з постановою КАС ВС від 28.03.2024 № 560/10224/23 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/117974559>) ВС погоджується з висновками суді першої та апеляційної інстанції про те, що зазначення у тендерній документації положень щодо можливості внесення змін до договору закупівлі при його укладенні, що не стосуються його істотних умов та інших випадків, передбачених пунктом 18 Особливостей здійснення публічних закупівель, не суперечить вимогам чинного законодавства, що визначає правові та економічні засади здійснення закупівель товарів.

Разом з тим, постанова КАС ВС від 24.04.2025 № 160/16370/22 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/126854585>) містить протилежну позицію ВС з цього питання. У своєму рішенні ВС зазначив, що замовник під час публікації тендерної документації публікує проект договору (оферту), усі умови якого згідно з частиною першою статті 638 ЦКУ, частиною другою статті 180 ГКУ є істотними, так як заявлені (стороною) замовником у публічній оферті. Договір про закупівлю з учасником, який визнаний переможцем процедури закупівлі, укладається відповідно до вимог тендерної документації та тендерної пропозиції переможця процедури

закупівлі. Проте суди попередніх інстанцій не врахували, що для замовника, який під час оприлюднення тендерної документації публікує проєкт договору (оферту), усі його умови згідно з частиною першою статті 638 ЦКУ, частиною другою статті 180 ГКУ є істотними, так як заявлені (стороною) замовником у публічній оферті. За таких підстав ВС погоджується з доводами скаржника про те, що договір поставки, укладений між позивачем і переможцем процедури закупівлі, не відповідає умовам тендерної документації, а тому укладений з порушеннями вимог частини четвертої статті 41 Закону.

3.4. Щодо неоприлюднення додаткової угоди під час зміни істотних умов договору про закупівлю.

Відповідно до постанови КАС ВС від 28.09.2023 № 340/5140/22 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113802521>) 25 жовтня 2022 року Держаудитслужбою сформовано висновок про результати моніторингу процедури закупівлі за номером UA-2020-10-27-005497-с Служби автомобільних доріг у Кіровоградській області.

За результатами моніторингу процедури закупівлі встановлено, що 20.10.2021 замовником з переможцем процедури закупівлі укладено додаткову угоду № 5 від 20.10.2021 до договору, враховуючи постанову Кабінету Міністрів України від 28.04.2021 № 416 “Про внесення змін в додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 № 55” та внесено зміни до додатку 3 до договору, де змінено найменування автомобільних доріг, зокрема дорога М-12 Стрий - Тернопіль - Кропивницький - Знам'янка (через м. Вінницю) 583 + 279 км 629+442 змінено дорога М-30 Стрий - Умань - Дніпро - Ізварине (через м. Вінницю, м. Кропивницький) 583+258 км 629+442.

У висновку зазначено, що замовником у визначений Законом строк не оприлюднено в електронній системі закупівель повідомлення про внесення змін до договору про закупівлю та додаткову угоду від 20.10.2021 № 5, чим не дотримано вимоги пункту 11 частини першої статті 10 Закону.

Згідно з рішенням суду абзац 2 частини першої статті 638 ЦКУ встановлює, що істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Суд зазначає, що прийняття постанови Кабінету Міністрів України від 28.04.2021 № 416 “Про внесення змін в додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 № 55”, якою, зокрема, виключено позицію (М-12) Стрий - Тернопіль - Кропивницький - Знам'янка (через м. Вінницю) протяжністю 774,4 кілометрів, доповнено позицію (М-30) Стрий - Умань - Дніпро - Ізварине (через м. Вінницю, Кропивницький) протяжністю 1418, 2 кілометрів, призвело до зміни предмета закупівлі.

З викладеного вбачається, що зміна предмету договору, а саме мережі автомобільних доріг їх протяжності та індексу автомобільної дороги загального користування державного значення М 12 (Стрий - Тернопіль - Кропивницький - Знам'янка (через Вінницю) на М-30 Стрий - Умань - Дніпро - Ізварине (через м. Вінницю, м. Кропивницький) свідчить про зміну істотних умов договору від 19.01.2021 № 308/21. За таких обставин ВС погоджується з доводами касаційної

скарги про порушення замовником вимог пункту 11 частини першої статті 10 Закону, внаслідок не оприлюднення в електронній системі закупівель додаткової угоди від 20.10.2021 № 5 про внесення змін у додаток № 3 до договору від 19.01.2021 № 308/21 укладеного між замовником та переможцем процедури закупівлі.

3.5. Щодо внесення змін до істотних умов договору про закупівлю на підставі пункту 2 частини п'ятої статті 41 Закону / підпункту 2 пункту 19 Особливостей.

Відповідно до постанови Великої палати ВС від 24.01.2024 № 922/2321/22 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/116670838>) із системного тлумачення наведених норм ЦКУ, ГКУ та Закону, наведених у рішенні ВС, вбачається, що ціна товару є істотною умовою договору про закупівлю. Зміна ціни товару в договорі про закупівлю після виконання продавцем зобов'язання з передачі такого товару у власність покупця не допускається. Зміна ціни товару в бік збільшення до передачі його у власність покупця за договором про закупівлю можлива у випадку збільшення ціни такого товару на ринку, якщо сторони договору про таку умову домовились. Якщо сторони договору про таку умову не домовлялись, то зміна ціни товару в бік збільшення у випадку зростання ціни такого товару на ринку можлива, лише якщо це призвело до істотної зміни обставин, в порядку статті 652 ЦКУ, якщо вони змінилися настільки, що якби сторони могли це передбачити, вони не уклали б договір або уклали б його на інших умовах. У будь-якому разі ціна за одиницю товару не може бути збільшена більше ніж на 10 % від тієї ціни товару, яка була визначена сторонами в договорі за результатами процедури закупівлі, незалежно від кількості та строків зміни ціни протягом строку дії договору. Тобто під час дії договору про закупівлю сторони можуть неодноразово змінювати ціну товару в бік збільшення за наявності умов, встановлених у статті 652 ЦК України та пункті 2 частини п'ятої статті 41 Закону, проте загальне збільшення такої ціни не повинно перевищувати 10 % від тієї ціни товару, яка була визначена сторонами при укладенні договору за результатами процедури закупівлі.

ВС зазначив, що в іншому випадку не досягається мета Закону, яка полягає в забезпеченні ефективного та прозорого здійснення закупівель, створенні конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобіганні проявам корупції в цій сфері та розвитку добросовісної конкуренції, оскільки продавці з метою перемоги можуть під час проведення процедури закупівлі пропонувати ціну товару, яка нижча за ринкову, а в подальшому, після укладення договору про закупівлю, вимагати збільшити цю ціну, мотивуючи коливаннями ціни такого товару на ринку. Наведене підтверджується також історичним тлумаченням норм пункту 2 частини п'ятої статті 41 Закону.

Разом з тим, варто звернути увагу на ухвалу КГС ВС від 29.01.2025 № 920/19/24 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/125427008>). ВС у цій справі з урахуванням відсутності стабільної ситуації на ринку товарів (зокрема, електричної енергії) вважає, що необхідно відступити (шляхом уточнення) від висновку Великої Палати ВС, викладеного у постанові від 24.01.2024 № 922/2321/22, вказавши при цьому, що у разі коливання ціни товару на ринку, ціна за одиницю може бути збільшена пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку, при цьому обмеження у 10% рахується від ціни, яка була встановлена договором або останньою додатковою

угодою про збільшення ціни. При цьому, загальна ціна договору не повинна змінюватися.

Ухвалою Великої Палати ВС від 09.04.2025 № 920/19/24 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/126803149>) справу № 920/19/24 прийнято та призначено до розгляду.

Згідно з постановою КГС ВС від 06.02.2025 № 916/747/24 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/125027336>) ВС констатує, що зміна істотних умов договору про закупівлю (збільшення ціни за одиницю товару) є правомірною виключно за таких умов: відбувається за згодою сторін; порядок зміни умов договору має бути визначений самим договором (відповідно до проєкту, який входив до тендерної документації); підстава збільшення - коливання ціни такого товару на ринку (обґрунтоване і документально підтверджене постачальником); ціна за одиницю товару може збільшуватися не більше ніж на 10 %; загальна сума (ціна) договору не повинна збільшуватися.

ВС неодноразово зауважував, що передбачена законодавством про публічні закупівлі норма застосовується, якщо відбувається значне коливання (зростання) ціни на ринку, яке робить для однієї сторони договору його виконання вочевидь не вигідним, збитковим.

ВС зазначає, що кожна зміна до договору має містити окреме документальне підтвердження. Документ про зміну ціни повинен містити належне підтвердження викладених у ньому даних, проведених досліджень коливання ринку, джерел інформації тощо.

Тобто сам факт збільшення ціни товару на ринку не обов'язково тягне за собою підвищення ціни на аналогічний товар, який є предметом договору.

При зверненні до замовника з пропозиціями підвищити ціну, постачальник має обґрунтувати, чому таке підвищення цін на ринку зумовлює неможливість виконання договору по ціні, запропонованій замовнику на тендері, навести причини, через які виконання укладеного договору стало для постачальника вочевидь не вигідним. Крім того, постачальник також має довести, що підвищення ціни є непрогнозованим (його неможливо було передбачити і закласти в ціну товару на момент подання постачальником тендерної пропозиції).

Під коливанням ціни необхідно розуміти зміну за певний період часу ціни товару на ринку чи то в сторону зменшення, чи в сторону збільшення. І таке коливання має відбуватись саме в період укладання договору і до внесення відповідних змін до нього.

Водночас, на підтвердження факту коливання ціни на товар, у документі, який видає компетентна організація, має бути зазначена діюча ринкова ціна на товар і її порівняння з ринковою ціною станом на дату, з якої почали змінюватися ціни на ринку, як у бік збільшення, так і у бік зменшення (тобто наявності коливання). Необхідність зазначення такої інформації зумовлюється також тим, що у випадку коливання цін зміни до договору про закупівлю вносяться з урахуванням показників коливання цін, що стали підставою для здійснення попередніх змін до договору. Кожна зміна до договору має містити окреме документальне підтвердження.

3.6. Щодо внесення змін до істотних умов договору про закупівлю у зв'язку з покращення якості предмета закупівлі за умови, що таке покращення не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю.

Згідно з постановою Східного апеляційного господарського суду від 29.03.2019 № 913/416/18 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/80717727>) 16.12.2016 замовником з ТОВ “Три-О Сервіс” було укладено договір купівлі-продажу від 16.12.2016 № 16/12 на суму 1690000,00 грн, згідно з умовами якого постачальник зобов'язується поставити сміттевоз порталний KGP-8.1 Кобальт. Згідно з видатковою накладною від 20.12.2016 № 12/16, постачальник передав замовнику сміттевоз порталний KGP-8.1 Кобальт, за що отримав кошти в сумі 1676000,00 грн, що підтверджується платіжним дорученням від 23.12.2016 № 388.

Водночас, замість сміттевозу порталного KGP-8.1 Кобальт було поставлено сміттевоз порталний KGP-8.2 Кобальт, у зв'язку із чим 29.12.2016 замовником було направлено вимогу про усунення недоліків.

30.12.2016 сторонами було укладено додаткову угоду № 1 до договору від 16.12.2016 № 16/12, якою визначено, що предметом договору поставки є сміттевоз порталний KGP-8.2 Кобальт, в подальшому, сторонами було складено нову видаткову накладну від 20.12.2016 12/16, згідно з якою постачальник передав замовнику сміттевоз порталний KGP-8.2 Кобальт.

Прокурор, обгрунтовуючи позовну заяву, зазначив, що поставлений на виконання умов договору сміттевоз порталний KGP-8.2 не відповідає технічному завданню, оскільки вантажопідйомність його устаткування складає не більше 6000 кг, а габаритний розмір по висоті - 2810 мм., що підтверджується висновком судової автотоварознавчої експертизи від 07.06.2018 № 622, проведеної старшим судовим експертом Донецького НДІСЕ.

Східний апеляційний господарський суд у своєму рішенні констатував, що ТОВ “Три-О Сервіс” надало замовнику відповідь, в якій було повідомлено, що підприємство не має можливості провести заміну товару згідно направлено вимоги та запропоновано погодитись залишити товар поставлений підприємством, у зв'язку із тим, що даний товар є аналогом зазначеного в договорі від 16.12.2016 № 16/12 та має покращені технічні характеристики та це не призведе до зменшення суми, визначеної в договорі. Крім того, з наявного в матеріалах справи листа Автоскладального підприємства Кобальт від 02.11.2018 № 146/18 щодо технічних характеристик автомобіля - бункеровоза KGP ОСОБА_3 вбачається, наступне: вантажопідйомність порталного бункеровоза KGP 8.2 становить 8 тонн, висота шасі від рівня землі до верхньої точки кабіни без підйомного навісного порталного обладнання становить 2500 см; загальна вантажопідйомність навісного мусоровозного порталного обладнання становить 8 тонн, з урахуванням ваги бункера; перевищення габаритного розміру по висоті на 10 мм знаходиться в межах технологічних допусків заводу виробника і ГОСТів машинобудування в Україні.

Враховуючи вищевикладене, колегія суддів Східного апеляційного господарського суду погодились з висновком місцевого господарського суду про те, що додаткова угода між сторонами була укладена у відповідності до вимог частини 4 статті 36 Закону (у редакції Закону від 25.12.2015 № 922-VIII), а саме: укладення додаткової угоди зумовлено покращенням якості предмету закупівлі без збільшення

суми договору, у зв'язку із чим, доводи прокурора про порушення приписів вищевказаної статті, є безпідставними.

Постановою КГС ВС від 11.11.2020 № 913/416/18 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/92856289>) залишено без змін постанову Східного апеляційного господарського суду від 25.03.2019 та рішення Господарського суду Луганської області від 26.11.2018 у справі № 913/416/18.

3.7. Щодо внесення змін до істотних умов договору про закупівлю у зв'язку з продовження строку дії договору про закупівлю та/або строку виконання зобов'язань щодо передачі товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі обставин непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю.

Відповідно до постанови КАС ВС від 15.08.2024 № 120/12783/23 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/121036479>) суди попередніх інстанцій встановили, що переможець процедури закупівлі у складі тендерної пропозиції надав довідку від 02.05.2023 № 77/20.1, в якій він погоджується з усіма умовами проекту договору, відповідно до тендерної документації, та бере на себе зобов'язання підписати договір за результатами процедури закупівлі, на умовах передбачених проектом договору по об'єкту, в тому числі щодо строку виконання робіт до 30.06.2023.

Наведені обставини дають підстави для висновку про те, що, укладаючи договір від 26.05.2023 № 328 із терміном закінчення виконання робіт до 30.06.2023, позивач усвідомлював про неможливість виконання його умов у визначений у договорі строк.

Також відсутність факту початку виконання робіт у термін, передбачений пунктом 2.1 договору (тобто до 30.05.2023) передбачено однією із підстав для розірвання замовником договору в односторонньому порядку (пункт 16.5.3 договору № 328), що не було здійснено Департаментом житлового господарства Вінницької міської ради.

За цих обставин ВС вважає правильним висновок суду першої інстанції про те, що обставини, за яких відбулось внесення змін до істотних умов договору від 26.05.2023 № 328 не можуть вважатись об'єктивними.

Крім цього, підпунктом 1.1 договору від 26.05.2023 № 328 визначено, що підрядник ТОВ "Агрошляхбуд" за завданням замовника зобов'язується на свій ризик виконати роботи по об'єкту, передбачені даним договором, а замовник зобов'язується прийняти виконані роботи та оплатити їх вартість, згідно з умовами даного договору.

Враховуючи викладене ВС вважає правильним висновок суду першої інстанції про те, що висновок моніторингу закупівлі за номером UA-2023-05-02-013469-а в частині порушення Департаментом житлового господарства Вінницької міської ради вимог підпункту 4 пункту 19 постанови № 1178 є правомірним, а тому підстави для його скасування в цілому відсутні.

3.8. Щодо внесення змін до істотних умов договору про закупівлю відповідно до пункту 6 частини п'ятої статті 41 Закону, а саме зміни ціни в договорі про закупівлю у зв'язку зі зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо

надання пільг з оподаткування - пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування.

Постановою КГС ВС від 27.03.2018 № 909/1156/16 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/73194463>) встановлено, що відповідно до пункту 6 частини четвертої статті 36 Закону (у редакції Закону від 25.12.2015 № 922-VIII), яка визначена позивачем підставою позову, істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами у повному обсязі, крім випадків зміни ціни у зв'язку із зміною ставок податків і зборів пропорційно до змін таких ставок. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності - це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених пунктом 297.1 статті 297 Податкового кодексу України на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених цією главою з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності (пункт 291.2 статті 291 Податкового кодексу України).

Отже, перехід платника зі спрощеної системи оподаткування на загальну не є випадком зміни ціни у зв'язку зі зміною ставок податків, оскільки ставка податку на додану вартість (20%) не змінилась, а відтак визначені пунктом 6 частини четвертої статті 36 Закону (у редакції Закону від 25.12.2015 № 922-VIII) підстави для зміни сторонами такої істотної умови договору, як його ціна, не настали.

Разом з тим, звертаємо увагу, що відповідно до підпункту 6 пункту 19 Особливостей істотні умови договору про закупівлю, укладеного відповідно до пунктів 10 і 13 (крім підпунктів 13 та 15 пункту 13) Особливостей, не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, зокрема, зміни ціни в договорі про закупівлю у зв'язку з зміною ставок податків і зборів та/або зміною умов щодо надання пільг з оподаткування - пропорційно до зміни таких ставок та/або пільг з оподаткування, а також у зв'язку із зміною системи оподаткування пропорційно до зміни податкового навантаження внаслідок зміни системи оподаткування.

3.9. Щодо збільшення кількості (обсягу) товару.

Відповідно до постанови Восьмого апеляційного адміністративного суду від 07.06.2023 № 260/4886/22 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/111536331>) пунктом 7 частини п'ятої статті 41 Закону визначено, що істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватись після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, зокрема, зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, ARGUS регульованих цін (тарифів) і нормативів, що застосовуються в договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни.

Відповідно до підпункту 22 частини першої статті 1 Закону предмет закупівлі - товари, роботи чи послуги, що закуповуються замовником у межах єдиної процедури закупівлі або в межах проведення спрощеної закупівлі, щодо яких учасникам дозволяється подавати тендерні пропозиції / пропозиції або пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі).

Судом першої інстанції не враховано, що позивач сам підтверджує, що з'явилися нові пацієнти, з інших регіонів держави, які потребували процедур програмного гемодіалізу.

При цьому, необхідно зауважити, що в даному випадку виявлення потреби в збільшенні кількості наборів гемодіалізу є новим предметом закупівлі.

Відтак, колегія суддів приходить до висновку про те, що у даному випадку слід було укладати новий договір.

Крім того, частиною п'ятою статті 41 Закону не передбачено змінювати істотні умови договору про закупівлю в частині збільшення кількості (обсягу) товарів, в даному випадку - апаратури для підтримування фізіологічних функцій організму.

Враховуючи наведене, колегія суддів приходить до висновку про те, що додаткові угоди від 07.06.2022 № 2 та від 10.08.2022 № 3 до договору № 44, в частині збільшення кількості (обсягів) товару, укладено з порушенням вимог частини п'ятої статті 41 Закону.

3.10. Щодо поширення дії договору на правовідносини, які існували до його укладення.

Постановою КГС ВС від 12.03.2025 № 924/524/24 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/125911133>) визначено, що відповідно до сталої судової практики ВС, за загальним правилом, договір набирає чинності з моменту його укладення та не поширюється на правовідносини сторін, що виникли до цього. У свою чергу, у наведених поставачальником (скаржником за касаційною скаргою, далі - скаржник) для порівняння постановок ВС від 02.02.2024 № 924/564/22, від 11.09.2018 № 904/299/18, від 08.10.2019 № 904/3129/18, від 18.01.2022 № 915/1473/20, від 18.01.2022 № 902/1209/20, від 01.06.2022 № 916/942/21, від 19.12.2023 № 911/1428/22, визначено, що за змістом частини другої статті 631 ЦКУ договір, за загальним правилом, набирає чинності з моменту його укладення та не застосовується до відносин сторін, які виникли до його укладення; з цього правила існує виняток, передбачений частиною третьою тієї ж статті, за яким сторони можуть встановити, що умови договору застосовуються до відносин між ними, які виникли до його укладення, але такий виняток може мати місце лише за згодою сторін.

При цьому ВС зазначив, що умови щодо поширення дії договору на правовідносини сторін, які виникли до його укладення, можуть бути передбачені лише за волевиявленням сторін договору.

Водночас виняток із цього правила передбачений частиною третьою тієї ж статті, згідно з якою сторони можуть передбачити застосування умов договору до правовідносин, що виникли раніше.

Однак така дія договору в минуле можлива лише за взаємною згодою сторін та має бути чітко зафіксована в договорі.

При цьому ВС наголошує, що поширення дії договору на правовідносини, які існували до його укладення, можливе виключно за волевиявленням сторін. Відсутність такої домовленості виключає можливість ретроактивного застосування його умов, оскільки це суперечило б принципам правової визначеності та свободи договору.

Суди першої та апеляційної інстанцій, здійснивши правовий аналіз та оцінку змісту відповідного пункту додаткової угоди до договору, встановили, що

формулювання щодо зміни вартості товару за період з 01.01.2022 по 31.03.2022 вказує на досягнення сторонами домовленості про зміну ціни товару саме з 01.01.2022.

Поряд з цим, скаржник, наголошуючи на неправомірності такої позиції, вказуючи про бажання сторін змінити вартість товару саме з моменту укладення додаткової угоди до договору - 10.02.2022, наводячи логічне обґрунтування такої позиції, просить повторно оцінити такий доказ.

ВС наголошує, що ВС, виконуючи функцію суду права, не здійснює повторної оцінки доказів, а перевіряє, чи були судами попередніх інстанцій правильно застосовані норми матеріального та процесуального права, а також чи дотримано встановлених законодавством критеріїв оцінки доказів та загальних засад судочинства.

Таким чином, оскільки ЦКУ передбачає можливість поширення дії договору на правовідносини, що виникли до його укладення, а суди встановили, що формулювання щодо зміни вартості товару за період з 01.01.2022 по 31.03.2022 відображає узгоджене сторонами волевиявлення щодо застосування нової ціни саме з 01.01.2022, ВС не наділений повноваженнями переглядати правомірність здійсненої судами оцінки цього доказу, за відсутності порушень норм матеріального та процесуального права, що не було підтверджено під час касаційного перегляду справи.

У такий спосіб, висновок судів попередніх інстанцій про те, що фіксація у додатковій угоді зміни вартості товару з 01.01.2022 є підтвердженням домовленості сторін про поширення її дії саме з цієї дати, є обґрунтованим, відповідає принципу свободи договору та загальним засадам цивільного обороту й узгоджується як з положеннями чинного законодавства, так і визначеною скаржником судовою практикою ВС.

3.11. Щодо неможливості зміни виду договірної ціни на підставі пункту 19 Особливостей.

Відповідно до постанови Другого апеляційного адміністративного суду від 12.05.2025 № 520/28895/24 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/127553092>) за умовами пункту 3.1. договору про закупівлю, укладеного між замовником та переможцем процедури закупівлі, договірна ціна (вартість договору про закупівлю) договору визначена як тверда на підставі зведеного кошторисного розрахунку робіт по об'єкту та відповідно до Кошторисних норм України "Настанова з визначення вартості будівництва". Договірна ціна підлягає зміні у випадках, що передбачені підпунктами 1,5-7 пункту 19 Особливостей.

Пунктом 3 додаткової угоди № 1 від 20.08.2024 внесено зміни до договору і у пункті 3.1. договору слово "тверда" замінено словом "динамічна".

Проте, як правильно вказав суд першої інстанції, договірна ціна за умовами відповідної закупівлі не може бути динамічною, бо умовами проекту договору (додаток 3 до тендерної документації), які не можуть змінюватись під час укладання договору, встановлено протилежне і чітко визначено, що договірна ціна є твердою. При укладанні договору з учасником-переможцем остаточно погоджується оформлення додатків до нього, але такі додатки не можуть відрізнятись від тендерної пропозиції учасника-переможця щодо суттєвих питань.

Отже, після укладення договору про закупівлю робіт договірна ціна, що є істотною умовою договору підряду, не повинна зазнавати змін, окрім випадків, обумовлених підпунктами 1, 5-7 пункту 19 Особливостей, і виправити слово “тверда” на слово “динамічна” в договірній ціні після укладання договору неможливо із вищевказаних причин (договір за результатами закупівлі в такому випадку не буде відповідати змісту тендерної документації).

З урахуванням викладеного суд дійшов висновку про обґрунтованість оскаржуваного висновку в частині того, що за результатами аналізу питання внесення змін до договору встановлено порушення вимог підпунктів 1, 5-7 пункту 19 Особливостей.

Ураховуючи вищевикладене та з метою дотримання принципів здійснення публічних закупівель, зокрема принципу максимальної ефективності, рекомендуємо враховувати практику застосування законодавства у сфері публічних закупівель в частині внесення змін до істотних умов договору про закупівлю органами контролю та судом, у тому числі, звертаємо увагу на наступні правові позиції:

1) норми Закону не зобов'язують замовника повністю цитувати приписи частини п'ятої статті 41 Закону / пункту 19 Особливостей, які і так мають імперативний характер, у проєкті договору про закупівлю. Крім того, положення пункту 8 частини другої статті 22 Закону є загальними і приписи цієї норми стосуються усіх умов договору, а не лише істотних;

2) у разі зазначення випадків зміни істотних умов договору про закупівлю в умовах тендерної документації (проєкті договору про закупівлю) замовникам рекомендується передбачати саме випадки зміни істотних умов договору про закупівлю, які узгоджуються з положеннями пункту 19 Особливостей;

3) випадки зміни істотних умов договору про закупівлю, у разі їх зазначення у проєкті договору про закупівлю, повинні узгоджуватись з предметом закупівлі, зокрема підпункт 2 пункту 19 Особливостей / пункт 2 частини 5 статті 41 Закону не застосовується у разі закупівлі робіт та послуг, а підпункт 9 пункту 19 Особливостей не застосовується у разі закупівлі товарів та послуг;

4) у разі застосування підпункту 7 пункту 19 Особливостей / пункту 7 частини п'ятої статті 41 Закону, як випадку внесення змін до істотних умов договору про закупівлю, договір про закупівлю повинен містити порядок зміни його умов з урахуванням положень вказаного пункту;

5) форма документального підтвердження обставин (причин) для внесення змін до договору має одразу бути закладеною у тендерній документації до процедури закупівлі, щоб бути відомою всім потенційним учасникам закупівлі;

6) положення постанови № 1178 застосовуються до закупівель товарів, робіт і послуг, які були розпочаті після набрання чинності цією постановою;

7) частиною п'ятою статті 41 Закону не передбачено можливість змінювати істотні умови договору про закупівлю в частині збільшення кількості (обсягу) товарів;

8) у разі застосування підпункту 2 пункту 19 Особливостей / пункту 2 частини 5 статті 41 Закону, як випадку зміни істотних умов договору про закупівлю, варто врахувати, що сам факт збільшення ціни товару на ринку не обов'язково тягне за собою підвищення ціни на аналогічний товар, який є предметом договору. Водночас

на підтвердження факту коливання ціни на товар, у документі, який видає компетентна організація, має бути зазначена діюча ринкова ціна на товар і її порівняння з ринковою ціною станом на дату, з якої почали змінюватися ціни на ринку, як у бік збільшення, так і у бік зменшення (тобто наявності коливання);

9) у разі внесення змін до істотних умов договору про закупівлю у зв'язку із застосуванням положень частини шостої статті 41 Закону, замовнику варто врахувати, що Законом встановлено імперативну норму, згідно з якою замовник може реалізувати своє право на продовження дії договору лише за наявності конкретної умови у вигляді наявності видатків на досягнення цієї цілі, що затверджені в установленому порядку. Крім того, законодавством встановлено обмеження щодо строку укладення такого договору (час, достатній для проведення процедури закупівлі) та суми, на яку може бути збільшена початкова ціна договору закупівлі (не більше 20%).

Принагідно звертаємо увагу, що під час врахування інформації, зазначеної в Огляді, зокрема в частині правових позицій, викладених в рішеннях апеляційних судів та ВС, необхідно зважати на конкретні обставини справи, подібність фактичних обставин, суб'єктний склад, об'єкт і предмет правового регулювання, а також умови застосування правових норм.